سەلاحەدین

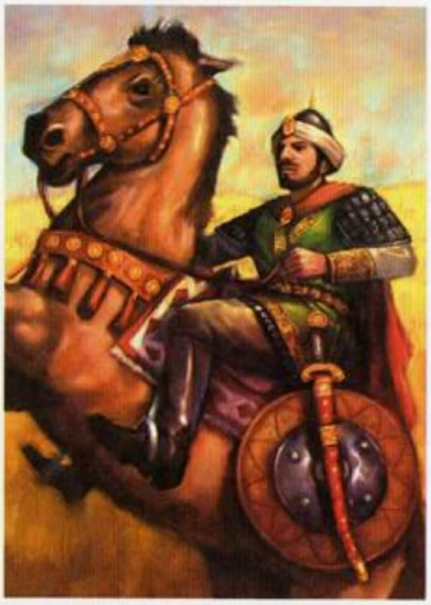

کتاو سەلاحەدین وە لهجه کوردی بەختیاری

تەرجومە:مهەندیس پوریا بەختیاری

Saladin book in Bakhtiari Kurdish dialect

Translation:Engineer Pooriya bakhtiari

Release date:2021

فەسڵ ئەوەڵ-یەک کوڕە کۆچیر لاڕ

تەکریت-1138

کۆمەک! کۆمەک!یۆ ئەیخۆد مۆ را بکوژە!
وا شنەوتن گاڵە شیرکوە منە خیابانا تار شار ئاغاز وە ردەن ئیکۆنە.
ناگەهان وە کونج یەک ساختمان ئەڕە.
یەک پێشمەرگە چەقو دوونی تەشنی یەک زینە هێشتە بێ.
تیا زینە نیگەران بێ.
شیرکوە مۆڵەت نەداد.
منە یەک دەقیقە ئەو دوو پیا سی گردن چەقو داوا ئیکۆنن.
منە یەک دەقیقە دی پێشمەرگە مەردە بێ و خین سوور پڕ رەنگەس منە زەوین بێ.
ئاخر ئەو شەو ئەیوب ضربە ئارامی بە دەڕەس ئەشنەوە.
براڕەس شیرکوە بێ سی خەوەر گردن ئەوەید.
بچە هەنی وە دنیا نەوەیدە.
دا وەزێتەس بەد هەد.
باوا وە براڕەس نێڕە.
سیچە نیگەران هەدی؟
ئەیوب.من ئیستا وە غەڵەت یەک پیا را کوژتم ئەما نارەحەت بووم.
شیرکوە سیچە یە کار را ئەنجام دادی؟
وەزێت سی مۆ ئەیچۆ منە تەکریت سەخت ئەبۆ.
خوێشا ئەو پیا ئینتیقام ئەگەڕەن.

مۆ نەتەڕەستۆم جلوی خۆم را بگرۆم
ئەوساکە وە ماڵ ئەوەیدۆم یەک زینە گاڵە ئەزەید و کۆمەک ئەیخۆست.
یەک پێشمەرگە ئەیخۆست یۆ را بکوژە.
مۆ نیخۆستۆم وە یۆ ئاسیوی زەنۆم.
یەک رویداد بێ.
ئەما ئیستا حاکم زنگی ئەگۆ تمام
خوێشا ئیمە وا فەوری ز ئەیچۆ رۆین مەر وە دژواری وەندەن.
شیرکوە تۆ یەک جەنگی هەدی.
تۆ ز پیایەل دی ستین بیشتری داڕی.
ئەما ئەوساکە نارەحەت هەدی دی ویر نیکۆنی.
هەمەس چینۆ بێ ئەما تا بچە وە دنیا نەوەیدە نەتەڕۆم ز ئەیچۆ ڕۆم.
ئەوسا بەنگ گریە ئەشنەوەن.
ئەیوب وا تۆندی وە سەمت ژنانە ماڵ ئەڕە.
یۆ ز دەدەس ئەپرسە چە وابید؟
یۆ ئەگۆ:خودا را شکر بچە وە دنیا ئەوەید.
ئەما بەنەپڕەس.
یۆ زیادی کۆچیر و لار هەیە.
ویر نیکۆنۆم تا سب زندە بەمێنە.
دا هەم ناخۆش هەد.
کاری نیبۆ کەرد.
ئیمە وا ئیستا ڕۆیم.
ئەیوب کور تازە وە دنیا ئەوەیدەس را منە بەخەڵ گرد.
مۆ نام تۆ را یوسف ئەهێڵۆم چونکە تۆ وا
وە دیر ز وار وە دنیا ئەوەیدی یەک زندگی تازە سی خود
دروس کۆنی دروس جۆر کاری کە یوسف پیامبر
سالّ پیش منە مصر کەرد.
بعلبک-1145
خواهیشت ئیکۆنۆم!دووارە دەسان را سی ئیمە تاریف کۆنید!تۆ را خودا!
سە برار تێ باواسون،ئەیوب،منە باخ ماڵ جوانەس منە شار قەدیمی
بوون.
کور گەپتر،توران شا،کەلە باواس بێ.
یوسف،ئیستا هەفت سالّە بێ،
عادڵ نەوزاد را منە بەخەڵ داشت و هێندی کەل نشینە تا تەڕە گووش وەدە.
ئەیوب لوخەن زەد و ئاغاز کەرد:
شێش سالّ پێش ز وە دنیا ئەوەیدەن
یوسف خۆمۆن مۆ کەل چەم دجلە
سەرگەرم شکار پەڕندە بووم تا دات سی شام حازر کۆنە.
ناگەهان منە ئەو سەمت چەم سێل کەردۆم وە پیا.
یۆ نەتەڕەست ڕۆە.
تمام ری و جوەس خینی بێ ئەما واز شمشێر منە دەست بێ.
دیندا یۆ پێشمەرگە زیادی سێل کەردۆم سوار ئەسپ بوون.
مۆ وە تۆندی ویر کەردۆم.
کەل مۆ یەک قایخ کۆچیر بێ.
مۆ ڕەدۆم منە ئاو و قایخ را منە تووڵ چەم وا یەک چۆ جارِ هل دادۆم.ئەوسا پێشمەرگە کەل چەم ئەوەیدەن.

مۆ پیا را بەنگ کەردۆم و کۆمەک کەردۆم سوار قایخ بۆ.
مۆ توند قایخ را منە چەم حەرەکەت
دادۆم و ئەوسا پێشمەرگە ئاغاز وە تیرئەندازی وە ئیمە کەردەن.
تیرا وە قایخ خەرد،ئەما وا کۆمەک خوداوەند ئیمە ئاسیوی نەدیدیم!
ئاخر وە ئەو سەمت چەم رەسیم.
کەسیف،تەڕ و بێ ستین وە سەمت مالّ رەدیم.
دا و دەدەت خۆراک عالی سی ئیمە حازر کەردەن و ئیمە منە ئارامی ز ئەو لەزەت بردیم.
سب رۆ دیندا مۆ نام میهمان دونۆم.
ئەو خۆد زنگی گەپ بێ.
رۆ پێش لەشکرەس منە جەنگ مەغلۆب بێ و تمام پیشمەرگە یا مەردە یا ئەسیر بیدەن.
یۆ ئەیخۆست توند وە مووسلّ ورگەردە
تا ز ئەمنیەت شارەس متمەئن بۆ،وە هەم یە خاتر وە یۆ جوە و ئەسپم را دادم.
یۆ ئەوساکە ئەڕەد گۆ:مۆ هیچ وەخت کۆمەک
تۆ ز ویرۆم نیرە و هەمەس دۆس واقێ تۆ و خوێشا باقی ئەمێنم.
یوسف ئەپرسە:باوا،ئەسپ چتۆ بێ؟
توران شا گۆ:تۆ هێ دەربارەی ئەسپا ویر ئیکۆنی،یوسف.
یۆ برار هەوا بێ.
دوو دەسی بەخشین کار پاکی هەد.
زنگی ز ئەو وەخت وە دیندا دۆس ئیمە بێ.
مۆ حاکم بعلبک هەدۆم و وە
سی یۆ ئیمە منە ئەیچۆ رەحەت هەدیم.

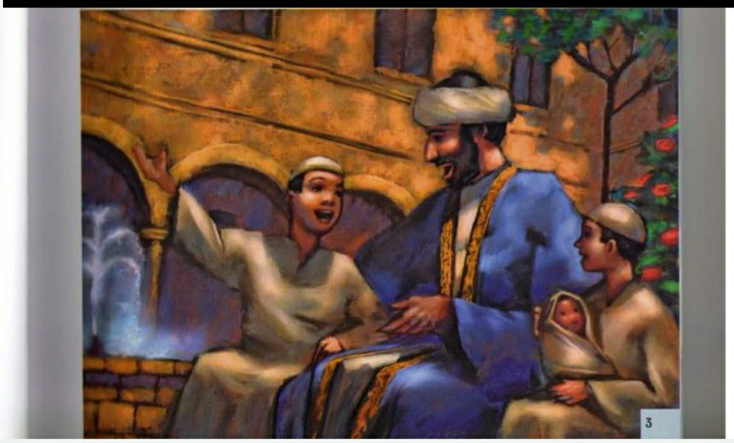

شام،سوریه-1152
وا وەرە یوسف هەم ئیستا.
وەخت مەدرەسە رەدەن هەد.
عادڵ مۆ نیخۆم ڕۆم!وە ئەسپم ئانەد سێل کۆن!
مۆ نەدونۆم سیچە توران شا ئەگۆ کە یۆ ئەسپ بەدی هەیە.
یۆ قرار هەیە منە وازی چوگان عالی بۆی.
یۆ هەمەس ئەدونە چە کار کۆنە!
کوڕ چاردە ساڵە وا چۆ چوگان منە دەسەس
بەر ئەسپ توند وە سەمت تۆپ چوگان رەد.

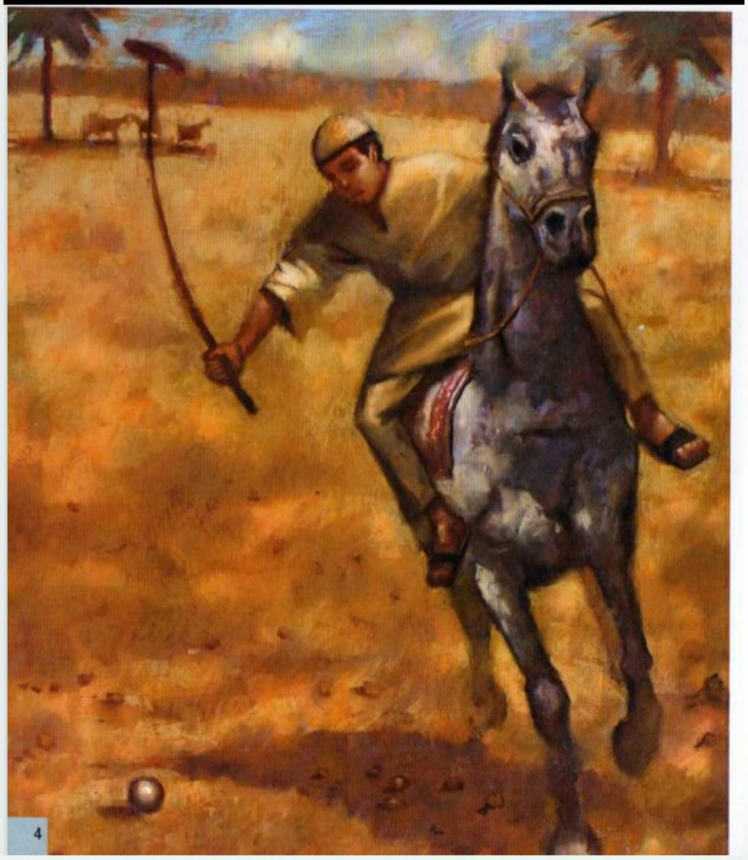

یۆ وا ستین وه ئەو زەربە زەید و
ئەو را وە سەمت براڕەس پڕتاو کەرد.
عادڵ وا پاس تۆپ را هێشت.
باوا ئەگۆ:تۆ عالی ترین سوارکار بەین ئیمە هەدی،یوسف.
سی هەم یە ئەوسا توران شا نەتەڕەست
کاری وا ئانەد کۆنە،باوا ئەو ئەسپ را وە تۆ داد.
ئەما تۆ وا وە مەدرەسە پڕۆی و دی وە
دەردەسەر بەدی دوچار بوێی.
ز ویرەت نەڕە ئەوساکە تاخیر کەردی،باوا چە گۆدا
یوسف ز دیندا ئەسپەس دوونی ئەوەید و ئەو را وە مااڵ بەرە.
دیندا تا ئەوچۆ کە ئەتەڕە توند وە سەمت مەدرەسە ئەڕە.
وەختی منە کلاس ئەوەید،موعەللیم پیر وا
نارەحەتی وە یوسف نێرە
یۆ زیادی تاخیر کەردە بێ.
تۆ وا تمام دیندا نیمڕۆ را مێنی تا
کارا کە ز هۆنۆ دیندا مەندی ئەنجام دی،کوڕا
یوسف کەلە توران شا نشینە.
یۆ ئەپرسە:کوێن هەدیم؟
توران شا واژەکان ز قڕان کڕیم را کە بچا داشتند
ئەیخۆندەن وە یوسف نیشان داد.
یۆ لوخەن زەید،ئەما نە وە میهرەبانی و
گۆد:یە دەسان یوسف پیامبر هەد و اینکە چتۆ براراس
یۆ را منە سارا ردها کەردەن چونکە یۆ را دۆس نداشتند.
یە ئەندازە باس نەکۆنید و ویر بگرەن!
چۆ موعەللیم وە هەر دوو کوڕ خەڕد.
دەرد داشت.
توران شا گاڵە زەید،ئەما یوسف چیزی نەگۆد.
دیندا باواس هەمسۆکە رۆ گۆد:مۆ دێ وا تۆ چە کۆنۆم،یوسف؟
موعەللیمت وە مۆ ئەگۆ کە تو ویرا و
منە ویر گردن تۆندی،ئەما هیچ وەخت منە مەدرەسە حازر نیدی.
مۆ ئەدونۆم هەمەس وا ئەسپا هەدی،ئەما دی بچە نیدی.
تۆ وا ویر بگری کە یەک پیا و پێشمەرگە بوێی.
مۆ تۆ را تێ کاکام شیرکوە فرشنۆم.
ئەدونی کە یۆ ئیستا فەرماندار موهیمی هەد،کە سی کوڕ زنگی،نورالدین منە حەلەب خزمەت ئیکۆنە.
ئەتەڕۆم ئانەد را هەم گەڵ خۆم بەرۆم؟
نەاهەمسۆکە وە شام ئەوەیدیم تۆ فەقەت وازی کەردی.
ئیستا وا کار کۆنی.
ئامادە بۆ.
یەک سەحات دی ئەڕیم.

فەسڵ دوم-فرسەتی سی ئەسبات خود
حەلەب،سوریە-1152
پێش ز تەرک شام وە گەڵ باواس،
ئەوسا خواحافیزی وا دا و دەدە نارەحەت بێ.
یەکەم سی ئاغاز کەردەن یەک زندگی نو
هەیڤەژان زەیدە بێ ئەما دیندا چار رۆ سەفەر دشوار منە خیابانا حشک و داغ،نیگەران بێ.
یۆ وارا و وارا ز خۆس ئەپرسە:ئایا پێشمەرگە خوبی ئەبم؟
ئەوسا داشتن ز یەک رۆستای کۆچیر
دروس بەدەر حەلەب رەدبین باواس گۆ: یوسف بەنێرائەیچۆ وار زندگی تۆ خواهد بێ.
بەر چغا جارِ منە شار، کورِ دیوارا جارِ دژ را کە سەر وە ئاسمان کشیدە بوون،دی.
هۆنۆ باعیس بوون یوسف زیادی هەس کۆچیری کۆنە.
هەمسۆکە منە شار وە سەمت ئەو یۆرش ئەبەرەن، وە دی ئەڕەسە ساختمان داڕد یەک جۆر جارِ ئەبۆ.
یوسف ئەیخۆد وە ماڵ ورگەردە،
ئەما ئەدونەس کە نەتەڕە چیزی وە باواس بگوید.
ئەیوب وە سەمت دژ یۆرش ئەبەرە و
یوسف منە ئارامش دیندا بێ.
هۆنۆ فەرماندە را هەنگامە باس کەردەن
وا پێشمەرگە منە ماڵ گەپی پر ز شمشێر دیارەن.
شیرکوە پیا زشت بێ کە تەنە یەک تیە داشت.
هیچ کەس نەتەڕەست گۆ کە یۆ جۆر
یەک فەرماندە هەیە،ئەما یۆ شجاع بێ و
هەمە چیز را دەربارەی باشترین راها جەنگ و پیروزی ئەدونەست.
دیندا رەدەن پێشمەرگە،فەرماندە وەروە کورِ کەرد.
خوب،یوسف،ئەیخۆی پێشمەرگە بوێی؟
مۆ تمام تەلاشۆمۆ ئیکۆنۆم،تاتە.
ئەر ئەیخۆی یەکی ز پێشمەرگە مۆ بوێی،وا هەر کاری وە تۆ ئەگۆم ئەنجام دی.
ئەدونی؟
ئارێ،تاتە.
دیندا شیرکوە نێرە وە کاکاس.
ئەیوب،مۆ کورەت را قەبوولْ ئیکۆنۆم،ئەما فەقەت چون مۆ و تۆ برار هەدیم.
مۆ ویر نیکۆنۆم یۆ جەنگی یا پێشمەرگە خوبی بۆ،ئەما خواهیم دی.
ئەر هەر دەردەسەری دروس کۆنە،وا وە ماڵ ورگەردە،فەوری!
یوسف ئەیخۆست کار کۆنە ئەما سەخت بێ.

یۆ سەخت تەلاش
کەرد کە ویر بگرە.
ئەما یۆ هەنی کۆچیر و
وا ستین نەبێ و
جەنگ سیس سەخت بێ.
شمشێرەس سەنگین بێ.
دی پێشمەرگە توند و وا
ستین بوون.
تاتەس ئەغڵەب نارەحەت بێ.
یوسف! تۆ ئەر یە جۆر جەنگی
هیچ وەخت پێشمەرگە خوبی نیبۆێ.
مۆ یە جۆر نەتەڕۆم زەت
ئەستفادە کۆنۆم.
بچۆ و تەلاش کۆن ز
حاکم نورالدین
ساز و کار قانوون را ویر گردن.
تا وەختێ کە نەتەڕی
بهتر ز یە کار را
ئەنجام دی،نیخۆم تۆ را
ئەیچۆ بینۆم!
سەخت تەلاش کۆن،
وگرنە وە ماڵ ورگەردی!
یوسف کاری کە تاتەس
گۆد را ئەنجام داد.
یۆ ویر کەرد:مۆ هیچ وەخت
یەک پێشمەرگە نەبم.
ئەر مەژبوور بیدۆم وە ماڵ
ورگەردۆم باوام چە ئەگۆ؟

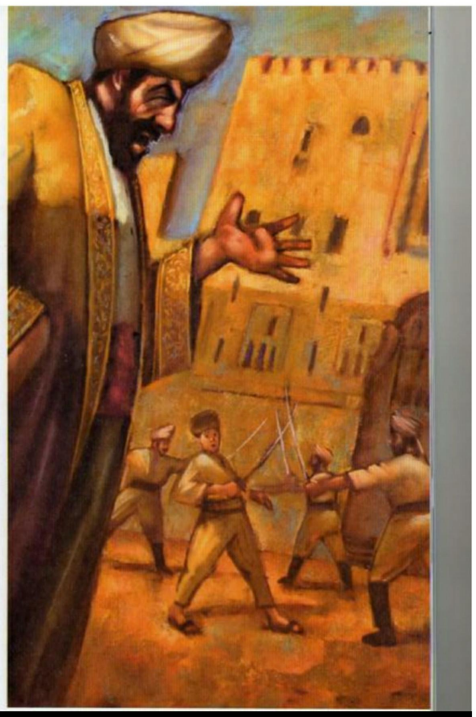

ویر گردن قانوون زیاد سەخت هەد،
ئەما تاتە شیرکوە ویر ئیکۆنە مۆ کار
دی نەتەڕۆم ئەنجام دەهەم.
دڵۆم ئەیخۆد وەک دی کوڕا وا ستین بوێۆم.
یۆ ئیستا سەحاتا منە ماڵ فەرماندار منە دژ واپا و گەل را کە ز نورالدین کۆمەک ئەیخۆن سێل ئەکەرد.
ئەوەڵ دونەستەن هەمە چیز زیاد سەخت بێ،ئەما زی یوسف دی کە نورالدین پیا خوبی هەد.
حاکم هەمەس وە باس هەمە گۆش ئەدە،
نە فەقەت پیایەل وا ستین و دارا بەڵکە وە
فوقەرا،زینە و پچا هەم گۆش ئەدە.

حاکم قانوون را نێرە و دەربارەی مەسەلە
سەخت وا پیایەل دانا باس ئەکەرد.
یۆ وە باسا هۆنۆ ویر ئەکەرد و سی دیار کەردەن
جواو دروس وەخت ئەهێشت.
دینذا سە مانگ،حاکم دی کە یوسف توند ویر ئەگەرە.
گەل کوڕ را دۆست داشتند،
چون یۆ وا هەمە خین گەرم بێ.
ئەوساکە تەنیا بێ،ری لاڕ بیشتر وە دی ئەوەی،
ئەما ئەوساکە وا گەل باس ئەکەرد،
لوخەندی میهرەبان و خۆش بەر لو داشت.
یۆ تەلاش ئەکەرد ئیشکال هەمە را حەل کۆند.
نورالدین هندک هندک دەربارەی ئیشکالا دێ،
شار و سپا ئاغاز وە باس کەردەن وا کوڕ کەرد.
حاکم دەربارەی ئارمۆن گەپەس باس کەرد:
دۆست داڕۆم وە زی رۆزی ڕەسە کە
هەمە موسڵمانان را ز جەنگ وا یەک دی واز داڕۆم.
ئیمە دێ وا هەم تەلاش کۆنیم تا ئەورشەلیم
را ز فرانکا وەستاندن.
هەر چە بوێ،فەلەستین وەلات هۆنۆ نیە.
هیچ چیز مهیمتر ز یە مەوزووع نید و
ئیمە وا هەمە جەنگیم تا باعیس ئێجات یە مەوزووع بوێم!
ئیستا یوسف هەم ئەیخۆد وا فرانکا جەنگە.
خەڵەت بێ کە هۆنۆ ساحێو وار مقدس بوون.
یۆ ئەدونەست کە فرانکا بازێ وەختا وا
بازێ موسڵمانان دۆست ئەبوون و
وا یەک دی زد سایر موسڵمانان ئەجەنگەن و مالا،زەویا و حەیواناسۆن را ئەگەرەن.
هیچ چیز بێ بیم نەبێ.
همچنین سی موسڵمانان زیادی سەخت بێ کە وە زیارەت شار مقدس مکە ڕۆەن.
خیابانا سی دژا زیاد فرانکا،زیاد سەخت بێ.
مۆ وا منە سپا نورالدین بووم!
ئەما چتۆ ئەتەڕۆم یە کار را کۆنۆم،
ئەوساکە تاتە شیرکوە ویر ئیکۆنە مۆ زیاد وا ستین نیدۆم؟
مۆ وا راها ویرا،سی پیروز بوون بەر پیایەل وا ستین را ویر گەرۆم.
مۆ ئەدونۆم فرانکا جەنگاوەر خوبی هەدەن.
ئەسپا هۆنۆ گەپتر هەد،پێشمەرگە زرە بیشتری ئەپوشە و دژا زیادی هەدەن.
ئەما مۆ ئەدونۆم کە ئەر وا هەم کار کۆنیم و خوب نەخشە کەشیم پیروز خواهیم شد.
ز ئەو رۆ،یۆ یەک ئەسپ قەرز گرد و
وەختا کە سی نورالدین کار نیکەرد،شەو و رۆ کار کەردەن وا شمشێر را ویر ئەگەرەد.

یۆ ئەیخۆست وە تاتەس نیشان دە کە تەنها یەک تەڵەبە خوب قانوون نیە،بەڵکە یەک پێشمەرگە واقێ هەم هەد.
یەک رۆ نورالدین ز یوسف ئەیخۆد کە وا یۆ چوگان وازی کۆنە.
کوڕ ئەڕە تا یەک ئەسپ دیار کۆنە.
یۆ زیاد هەێەژان زەیدە بێ و هەمە چیز ز ویرەس رەدبین:
تاتەس،قانوون و هەتا جەنگ وا فرانکا!
هۆنۆ منە دیوارا دڕ وازی کەردەن.
هەمە نێشتەن کە چتۆ یوسف بێ یەک خەڵەت وا ئەسپەس وە دەقەت تۆپ چوگان را دیندا ئەکەرد.

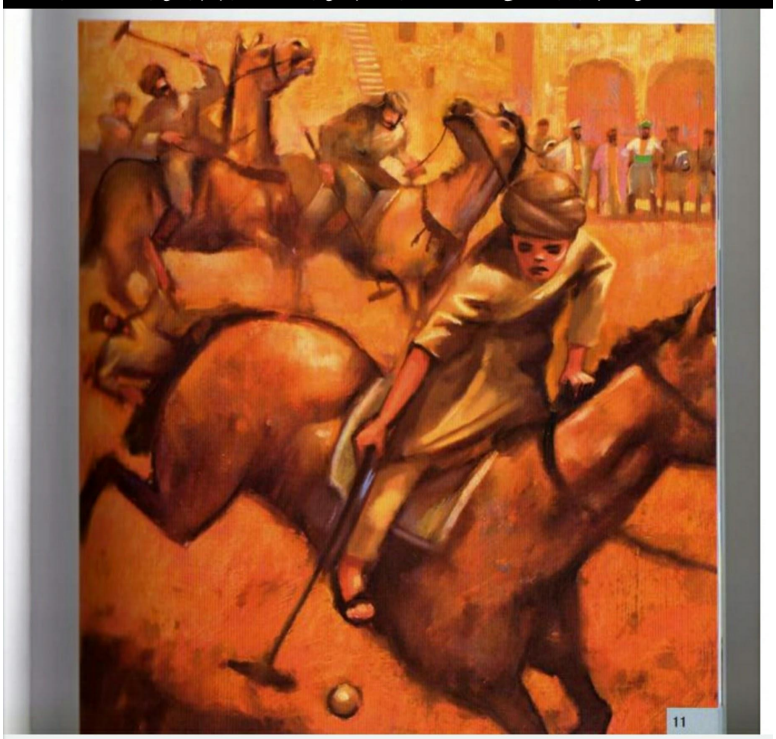

چوگان وەک جەنگ بێ،تووند و ترسناک.
ئەسپا زیادی زەوین خەردەن،
پیایەل زەخمی بوون و یەک کەس ئەوسو
یەک ئەسپ ز بەرەس رەد بێ مەردە،
ئەما یوسف وە جۆر عەجیبی ئەتاخت.
یۆ ز دەردەسەر دیر ئەمێنە و وا زەیدەن
زەریا هشیار،وە نورالدین و وازیکۆنانەس کۆمەک کەرد تا پیروز بوون.
حاکم ز کوڕ ئەپرسە:چتۆ ئەتەڕی یە حەد خوب چوگان وازی کۆنی؟
مۆ منە شام ویر گەردۆم،قوربان.
مۆ منە ئەوچۆ یەک ئەسپ عالی دارۆم.
باوام ئەگو کە ئەوسو فەرماندە شیرکوە
بەگۆ کە مۆ ئەتەڕۆم منە سپا جەنگۆم،یۆ را سیم ئەیارە.
وە باوات بەگۆ کە ئیستا ئەسپ را بەفرشنە.
تۆ کۆچیری و زیاد وا ستین نیدی،
ئەما جەنگاوەر وا ویری هەدی.
پێش ز ئەنجام کار ویر ئیکۆنی و ئەیخۆی پیروز بوێی.
هیچ چیز مهیمتری سی یەک پێشمەرگە نیە.
فەرماندە ز داشتن یەک پیا خوب دی
منە سپاس خۆشحاڵ ئەبۆ.
ئیستا کەلە یۆ بچۆ و چیزی کە گۆدۆم وە یۆ بگۆ.
فەرماندە ئەوسا خەوەر را شنید وە جارِ نێشت.
یۆ لوخەند بەر لو نداشت.
خوب.ئەتەڕی ورگەردی،
ئەما ویرەس هەم نەکۆن کە جەنگ خواهی کەرد.
چوگان و جەنگ وا هەم فەرق دارەند.
تۆ منە دەفتەر مۆ کار خواهی کەرد،
و ویر خواهی گەرەد چتۆ ئەتەڕ پیایەل جەنگی
و ئەسپاسۆن را تووند حەرەکەت داد و
چتۆ ئەتەڕ خۆراک،سلاح و وار ئەمن سی خەو دیار کەرد.
ویرەت بوێ کە پێشمەرگە دڵشێر و ئەسپا تووندڕۆ
تەنیا نیمی ز دەسان هەدەن.
ئیمە تەنیا ئەوسا پیروز ئەبۆیم کە پیایەل وا ستین
منە وار دروس و منە وەخت مناسب ئامادە جەنگ بوێن.
یوسف ئیستا منە سپا بێ،ئەما زنەیی ئاسان نەبیدە.
هەر ڕۆ یۆ موتمەئەن ئەبۆ ز یە پێشمەرگە و ئەسپاسۆن خۆراک خوبی سی خەڕدەن داشتە بوێن.
یۆ سلاح را شمارش ئەکەرد و موتمەئەن ئەبۆ ز یە کە مەحکەم و تەمیز بوێن.
یۆ حقوق پێشمەرگە را ئەدە و پیل سپا را ماهفز ئەهێشت.
یۆ ز سب تا شەو سب هەر جۆر سەختی چارەسەر دیار کەرد،
ئەما بازێ وەختا نارەحەت ئەبێ،
چون هیچ وەخت نیدونەست ئایا تاتەس ز تەلاش زیاد یۆ رازی هەد یا نە.
یوسف هەرگیز جەنگ نیکەرد،
ئەما بازێ وەختا نورالدین ز یۆ ئەیخۆست
چوگان وازی کۆنە و یۆ دیندا ئانەد تمام سەختی ز ویرەس ئەڕەد.

حەلەب-1163

یوسف بیست و پەنج ساڵە بێ و هەنی
سی تاتەس کار ئەکەرد کە خەوەر دەردەسەر ز مسر ئەوەید.
وەزیر شاور سی هێشتن وەڵات ز
دەست دوژمنانەس ز نورالدین کۆمەک ئەیخۆد.
یۆ قول ئەدە کە پیل زیادی وە سوریا بەدە
تا هۆنۆ را وادار وە ئەوەیدەن کۆنە،ئەما تەنیا وەختی عموری،
پادشا فرانکی ئەورشەلیم قەس وە
ئەوەیدەن وە مسر کەرد،نورالدین ئاغاز وە ویر کرن
دەربارە فرشنادن سپاس وە مسر کەرد.
یۆ گۆ:فرانکا نەوا وە قاهرە ڕەسەن و ز پیلی کە
ئەوچۆ دیار ئەکۆنن سی ستین سپا خۆس منە وەڵات مقدس ئەستەفادە کۆنن.
یوسف مانگا تەلاش کەرد تا پێشمەرگە را سی سەفەر دیر وە مسر ئامادە کۆنە.
کارا زیادی سی ئەنجام دادەن بید و فەرماندە شیرکوە هەمەس سەرەس ژلوق بێ.
یۆ وەختی وا یوسف باس ئیکۆنە کە ئەیخۆد
کارا و مەسەلە زیادی سی حەل وە یۆ دە.
پیا جوان نیگەران بێ کە نەتەڕە وە
ئۆردوگا جەنگی ڕووە،ئەما تا وار ممکین سەخت
تەلاش ئەکەرد تا تمام ئیحتیاجا سپا را فەراهەم کۆنە.
ڕۆزا دیندا هەم ڕەدبین و یوسف هەمچنان هیچ باسی ز ڕەدەن نیشنەوە.
یۆ ئەدونە کە سپا منە کەمتر ز یەک حەفتە ڕێ ئەڵیوفتە.
یۆ وە ناڕەحەتی ویر کەرد:تاتەم مۆ را ئەهێلە و ئەڕە و مۆ باقی
عومرەم را وە شمارش شمشێرا و حقوق دادن وە پێشمەرگە ئەهێلم!

فەسڵ سێهەم-جەنگ سی مسر
مسر-1164
چە کار ئیکۆنی، یوسف؟سیچە ئامادە ردەن نیدی؟
ری شیرکوە سوهر و نارەحەت بێ.
ئەوسا تاتەس وە منە دەفتەرس منە
دژ شار حەلەب ئەوەی،یوسف ز وار جارِ بۆ.
چتۆ،تاتە،ئایا ئەیخۆی مۆ منە ئۆردوگا بووم؟
ئەیسا چیزی دەربارەی ئەوەیدەن مۆ نگۆدی،
سی هەم یە،ویر کەردۆم ئەیخۆی ئەیچۆ مێنۆم و
ز چیزا نیگاداری کۆنۆم.
کوِر ئەحمەق!تۆ ئیستا تمام چیز را دەربارە
پێشمەرگە مۆ ئەدونی.
مۆ وا ئەتمینان دیار کۆنۆم کە هۆنۆ هەر
چە ئیحتیاج هەیە،داشتە بوون.
بچۆ!ئیمە ئەوەڵین گورگومێش سوو حەرەکەت ئەکۆنیم!
وەخت زیادی نەهێشت تا یوسف شمشێرەس،
چەن دەس جوە و قرِان کریمەس را دیار کۆنە و
دیندا ئەسپەس را ئامادە کۆنە.
ئاخر یۆ یەکی ز پێشمەرگە نورالدین بێ،
نە فەقەت یەک شاگرد دەفتەر سی تاتەس.
یۆ ویر کەرد:ئەر منە مسر خوب کار کۆنۆم،
بەڵکم یەک رۆ بەتەرِۆم منە سپا بووم کە وەڵات مقدس را وەستاندن!
شیرکوە بەنگ ئەزەنە:پیایەل!سی غافڵگیر کرن
دشمنان،وا توند حەرەکەت کۆنیم.
سەفەر زیاد سەخت هەد،ئەما هەرگیز ز ویر نەڕە
کە ئەیسا یهترین پیشمەرگە سوریە هەدین.
ئیمە سی نورالدین،منە مسر خوب کار ئیکۆنیم و
دیندا گەل و تلای ئەو وەڵات دارا وە ئیمە کۆمەک
ئیکۆنن تا وا فرانکا منە وەڵات مقدس جەنگیم!
پیایەل گاڵە جارِ زەیدەن.
دیندا هۆنۆ تمام بەر ئەسپاسۆن پەڕیدەن و
ز دەروازە شار رەدبین.
ئەوساکە وە دیندا فەرماندە و پیایەل ئەڕەد،
یوسف ویر کەرد:هیچ کەس مۆ را هۆراسان نیبینە!
مۆ تمام تەلاشۆمۆ ئیکۆنۆم و وا کۆمەک خوداوەند،
تاتەم،باوام و نورالدین ئەبینەن کە مۆ موەفەق هەدۆم.
خیابانا دیر و سەخت بێ،ئەما یوسف
بێ ۆیسە تەلاش ئەکەرد،تا وە شیرکوە کۆمەک کۆنە کە سپا را وە سڵامەت وە مسر بەرە.
مهیم بێ کە تمام پیایەل،سلاحا و ئەسپا تا ڕەسیدەن وە مسر ئامادە بوون.

یوسف ز ئۆردوگا جەنگی لەزەت ئەبەرە.
بهترین چیز جەنگیدەن منه
سەمت شیرکوه،یۆرش وا سپا سوری زەد
شا عموری و جەنگاوەر فرانکی و زەد
دشمنا مسری وەزیر شاور بێ.
وەختی تاتەس منه چەن جەنگ کوتا و
توند پیروز ئەبۆ،یوسف سێل ئەکەرد و ویر ئەگەرەد.
وا کۆمەک سوریا،شاور زیاد زی واز پیا وا ستین مسر بێ.
ئەما یۆ ئەیخۆست بێ کۆمەک سپا نورالدین وا ستین بوێ و نیخۆست وە نورالدین تلا کە پێش قول دادە بێ،بەدە.
شاور قەس گەرەد وا فرانکا باس کۆنە.
مۆ فەرماندە شیرکوه و سوریا را دۆس نەدارۆم.
هۆنۆ ئەیخۆن مسر را از آن خۆد کۆنن،
دیندا مۆ ز جەنگاوەر تۆ ئەیخۆم یۆ و سپا یۆ را ز وەلّات بەدەر کۆنی.
ئەر کاری کە زەت ئەیخۆم ئەنجام دی،
پیلی کە وە نورالدین قول دادم،وە تۆ ئەدۆم!
فەرماندها فرانکی توافق کەردەن کە وا
شاور موافیقەت کۆنن و هۆنۆ زەد شیرکوه و
پێشمەرگە جەنگیدەن و هۆنۆ را ز مسر بەدەر کەردەن.
سوریا دڵشێر جەنگیدەن،ئەما منه ئاخر
مەجبوور بوون بێ هیچ چیزی کە تەلاش زیاد
هۆنۆ را نیشان دە،وە حەلەب ورگەردەن.
نورالدین زیاد نارەحەت بێ.
یۆ ویر کەرد کە ئۆردوی جەنگی
هەدەر دادن وەخت،پیل،ئەسپ و پێشمەرگە بێ.
یۆ دی نیخۆست سپاس هیچ وەخت وە مسر ورگەردە.
شیرکوه هەم نارەحەت بێ.
یۆ وە براڕا گۆد: نیگەران نەبوێ،یوسف،
شاور دی بەرابەر مۆ پیروز نیبوون،فەقەت سەبر کۆن.
نورالدین ئیستا دی جەنگ نیخۆد،
ئەما ئەوسا ببیند چتۆ عموری و فرانکا وا کۆمەک شاور منه مسر دارا ئەبۆن،واز ئیمه را ئەفرشنه.
ئانگاه ئیمه کاری ئیکۆنیم که ئەو شاور مجرم ز یه که وە دنیا ئەوەیدە پەشیمان بو.
مسر-1167
فەرمانده پیر راست ئەگۆ.
سه سالّ دیندا،یوسف که ئیستا بیست و نه سالّه بێ،داشت منه ئەوەلّ سەف سپا سوری وا تاتەس پیشروی ئەکەرد.
یوسف ئەپرسه:سیچه ز هەمان خیابان که پێش رەدبیم،وە مسر نیریم،فەرمانده؟
شاور و فرانکا ئەدونەن که ئیمه داڕیم ئەیّایم.

ئیمه وا یەواشکی و پەنهانی حەرەکەت کۆنیم.
ئومێد مۆ یه هەیه که وا گەرەدەن
خیابان بحر المیت هۆنۆ را غافلگیر کۆنیم و دیندا ز سارا سینا ڕۆیم.
چنەو ئیمه ز دەر دیندا وه وەڵات دشمنا ئەڕەسیم،
ئیستا ئەو که هۆنۆ ز پەنجەرا جلو مەندیر ئیمه هەدەن!
ئەما،تاتە،ئایا یه سی پێشمەرگه سەخت نەبید؟
ئارێ،ئەما پێشمەرگه مۆ دڵشێر هەدەن و
ئەیخۆن بەر شاور و دۆستان فرانکیس پیروز بوون.
هۆنۆ ئەتەڕەن!
هۆنۆ ز وەڵات هشک و سۆزان رەدبین و
کەله سوئەن،توفان سارا کوشندە وه ڕێ وەند
که تەقرییەن تمام هۆنۆ را وه کوژتن داد.
پێشمەرگه و ئەسپا ئاخۆش بوون
یا مەردەن،ئەما یوسف وا پێشمەرگه باس کەرد تا وه هۆنۆ کۆمەک کۆنه دڵشێر ڕێ خۆد را رەدەن:
نورالدین وه ئەیسا ئیحتیاج دارەد تا
وه شاور ویر بدهید که نەتەڕە قولا
خۆس را وه سوریا ژێرپا بەهێله و زندە مێنه.
تحت فەرمان شیرکوه منه مسر پیروزی گەپی وه دەست ئەیارِیم و دیندا یۆ پێشکەش وه دڵشێر ئەدە!
ئاخر هۆنۆ ئەوەیدەن.
پێشمەرگه زیاد بێ ستین بوون و شیرکوه
قەس گەرەد که هۆنۆ سی جەنگ زەد
سپا گەپ وزیر شاور و شا عموری ئامادە نیدەن.
یۆ پێشمەرگه را منه جیزه ،
منه ئەو سەمت چەم قاهیرە وەستان.

مەندیر هەدیم تا هۆنۆ چە ئیکۆنن.
مۆ ئەدونۆم شاور وە دەردەسەر وستەی.
مسریا دۆستەس نەداڕەن،چون وا فرانکا دۆستی کەردە.
ئەوسا یۆ پیل مسری را وە عموری ئەدە
ز یۆ بێزار هەدەن چون ئەدونن کە یۆ ز ئەو پیل
سی ئەدامە جەنگ وا فرانکا منە وەلّات مقدس
ئەستەفادە ئیکۆنە.
هیچ موسلّمانی یە را نیخۆد!
تووڵی نیکەشە کە تمام مسریا منە سپا مۆ جەنگ ئیکۆنن.
ئاخر،سب زی منە یەک رۆ بوهاری،
یوسف وە سەمت تاتەس ئەڕە.
قوربان، دشمن داڕە ئەیەت!
فەرماندە پیر وە برازا نێرە.
ئەمرۆ،مۆ زەت ئەیخۆم جەنگ کۆنی،یوسف.
پارت پێشمەرگە منە میان سپام را وا خۆت بەور.
کاری کۆن جەنگاوەر فرانکی ویر کۆنن تۆ و
پێشمەرگە بێ ستین و ترسیدە هەدین.
ورگەردید و فرار کۆنید.
هۆنۆ وە ئومێد کوژتن کەسا زیادی
ز ئەیسا دیندا ئەیسا ئەیان،
ئەما مۆ باقی سپام رۆ دوور هۆنۆ ئەزاڕۆم.
دیندا وەختی ورگەردید و وا هۆنۆ جەنگ کۆنین،هۆنۆ غافلگیر ئەبوون!
یوسف نیگەران بێ،ئایا خوب ئەنجام ئەدۆم؟
ئایا پێشمەرگە دیندا مۆ ئەیەن و کاری کە ئەخۆم ئەنجام ئەدەن؟
ئەما هیچ مشکلی پێش نەوەی.
نەخشە جواو ئەدە! شا عموری شانس ئەیاڕە
و زندە مێنە،ئەما شمشێر و تیرا سوریا زیادی ز پێشمەرگە یۆ را کوژد.
یە پیروزی گەپی سی پێشمەرگە نورالدین بێ،
ئەما شیرکوە ئەدونەست کە هۆنۆ هەنی منە ئەمنیت نیدەن.

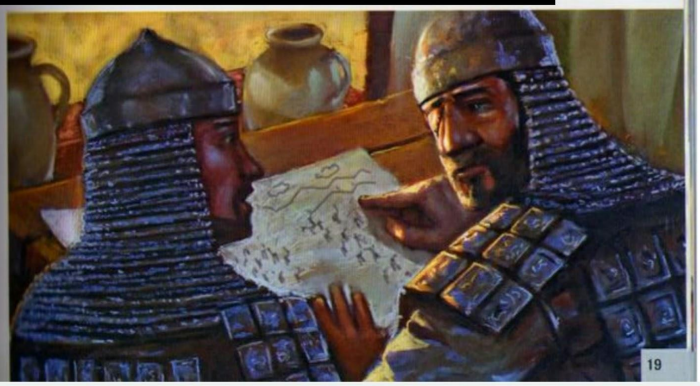

یوسف تۆ پێشمەرگە خوبی هەدی و
یەک رۆ ئەدونۆم کە فەرمانده خوبی ئەبۆی.
ئەما ئیستا نەتەڕیم دەست برداریم.
پێشمەرگە را وە ئەسکەندەریە،
واری کە دۆستانی داڕیم بەور.
مۆ ز گەل دێی کۆمەک ئەگیڕۆم تا سی
شاور و فرانکا منە ئەوچۆ دەردەسەر راست کۆنیم.
ئەوسا کە کارم تمام بۆ، ئەیەم و وە تۆ کۆمەک ئیکۆنۆم!
وەخت زیادی تووڵ کەشید تا یوسف و
پێشمەرگە واز فەرمانده را بینن.
مانگا یوسف و سپا کۆچیر جەنگیدەن
تا ئەسکەندەریە را ز دەست فرانکا منە ئەمان هێشتن.
دشمن ز هشکی و دەریا ئەیەت.
هیچ تۆشە یا کۆمەکی نەتەڕەست منە شار بۆ و
مەنجەنیقا بەردا و حەیوانا مەردە را ز دیوارا شار وە دەروون فرشنادن.
یە زندگی را سی گەل و پێشمەرگە منە شار سەخت کەردە بید.
زیاد ناخۆش بوون،تمام گۆسنە بوون و زیاد مەردەن.
ئەما یوسف پیایەل را همچنان منە جەنگ هێشت و خود تا وار ممکین سەخت تەلاش ئەکەرد تا
زندگی گەل ئەسکەندەریە را ئاسان کۆنە.

یۆ گۆد:بەخشین!چون ئەیسا دۆستان ئیمە هەدین ئیستا منە دەردەسەر وەندین.
ئەما مۆ ئەدونۆم کە تاتەم وە زی ئەڕەسە و محاسرە تمام ئەبۆ.
تا ئەوسا یۆ ئەیەت،وا ستین و دڵشێر بوێن!
مۆ قول ئەدۆم کە تا وەختی ئیمە ئەیچۆیم
دشمن شار را نەگەرە و مۆ و پیشمەرگە تمام تەلاشۆمۆن را ئیکۆنیم تا ئەمنیت ئەیسا را هێشتن.
یوسف راست ئەیگۆد.
ئاخر تاتەس گەڵ وا سپا نوس ز ڕئ ڕەسە و
وە محاسرە پایان ئەدە.
شار ز خەتەر رها بێ،ئەما جەنگ هەنی تەواو نەبێ.
کارا زیادی مەندە بێ تا گەل ئەسکەندەریە را منە ئەمنیەت هێشت.
یوسف ردد تا وا فرانکا باس کۆنە و
تەلاش کۆنە ڕێ سی کۆمەک کەردەن وە موسڵمانان ناخۆش و زەخمی منە شار دیار کۆنە.
یۆ نیگەران بێ کە ئایا فرانکا ئەدونن کە جەنگیدەن وا پیایەل پیر،زینە و بچا خەڵەت هەد؟
مۆ دێ تەواو چیزا کە ز نورالدین
دەربارە باس کەردەن وا گەل نارەحەت و سەخت ویر گەردۆم را وە ویر یاڕوم.
ئەر دانا بوێۆم، خوداوەند وە مۆ کۆمەک ئیکۆنە.
دیندا ز محاسرە تووڵانی پێشمەرگە عموری
ز پێش ئەدونەستەن کە یوسف پێشمەرگە خوبی هەد.
ئەوسوکە داشت دەربارە ئیشکالا
گەل ئەسکەندەریە باس ئەکەرد،فرانکا دونەستەن کە یوسف پیا خوبی هەد.
هامفری ئەرباب تورون،یەکی ز جەنگاوەر مهیم گۆد:
برازا فەرمانده شیرکوه، یوسف،ز هەمە ئیمە جەنگیتر هەیە!
کاشکی ئیمە هەمان حەد کە یۆ نیگەران
کەسا زیاد بێ ستین یا ناخۆش سی جەنگ هەیە،نیگەران هۆنۆ بیدیم.
مۆ دۆست داڕۆم یۆ را یەک جەنگاوەر کۆنۆم،
وا یە کە یۆ یەک موسڵمان هەیە.
منە یە وەخت بێ کە گەل ئەوروپا ئاغاز کەردەن
وە ژنەفتن یە کە چەن یوسف میهرەبان و بەخشندە هەد.
وەختی یوسف داشت تەلاش ئەکەرد
وەزێت را منە ئەسکەندەریە بهتر کۆنە،
وەزیر شاور وە سوریا تەلا ئەدە تا هۆنۆ را
مەجبوور وە تەرک مسر کۆنە،ئەما شیرکوه هەنی نارەحەت بێ.
یۆ ئەیخۆست پیروز جەنگ بوێ و ئەیخۆست
فرانکا ز وەڵات بەدەر ڕەۆەن.
ز هەمە بیشتر ئەیخۆست شاور ز قاهیرە بەدەر ڕەۆە
و ویر ئەکەرد بیشتر مسریا هەم، هەم یە را ئەیخۆن.
ئەما یوسف دیندا دوور سەختەس منە ئەسکەندەریە،
ز یە کە وە ماڵ ورئیگەشت خۆشحاڵ بێ.

مسر-1168
گەل کە منە مالّا پەنهان بوون
ئەوەڵ ز هەمە بەنگ ئەسپا و پێشمەرگە زرە پۆش ژنەفتن.
دینا گاڵە ئاغاز ئەوەید.
بەدەر خیابان تەنگ بلبیس،
هەمە تەلاش کەردەن ز خەتەر فرار کۆنن،ئەما بێ فایدە بێ.
جەنگاوەر عموری سوار بەر ئەسپا جەنگی خود هەمە وار بوون.
شمشێرا براق ز خین سوور بوون،
نە فەقەت ز خین پێشمەرگە کە وا هۆنۆ ئەجەنگیدەن، بەڵکم ز خین گەل شار هەم سوور بوون.
هیچ کەس منە ئەمان نەبێ و منە پایان ئەو رۆ ترسناک،
خیابانا خەمۆش و خینین بوون.

دیندا فرانکا گەل زیادی را منە کەلە قاهیرە کوژتن،
خەلیفە العازد دەست خەت پەنهانی وە نورالدین فرشناد.
یۆ نویسە:
مۆ دی ویر نیکۆنۆم کە وەزیر شاور وە مسریا وەفادار بوێ.
یۆ زیادی وا فرانکا دۆست هەیە و
هەمە پیلی کە شاور وە شا عموری ئەدە
هیچ کۆمەکی وە وستان جەنگاوەر عموری ز کوژتن گەل مۆ نیکۆنە.
هۆنۆ تەواو وەڵات را ئەیخۆن.
دیندا،ئەوسا وەڵات را داگیرکەر،
ز تەواو تەلا ئیمە سی وا ستین کەردەن دژا و سپا خود ئەستەفادە خواهند کەرد.
شاور تا وەختی کە بەتەڕە وا ستین ترین پیا مسر مێنە ، حازر هەد هەر چیزی وە هۆنۆ بەدە.
ئیمە منە خەتەر گەپی هەدیم.
خواهیشت ئیکۆنۆم وە ئیمە کۆمەک کۆن.
نورالدین یوسف را بەنگ کەرد و گۆ:
فەرماندە شیرکوە را دیار کۆن.
یوسف وا ئارەحەتی کەل فەرماندە پیر رەد.
وەختی تاتەس وە یۆ گۆ کە سی یەک سپارانی دی ئامادە بۆ ،یوسف گۆ:وەلا!
ئەر تەواو وەڵات را هەم وە مۆ دی،مۆ نیڕۆم.
یۆ هەنی محاسرە ترسناک ئەسکەندەریە وە ویر داشت.
ئەما دەسورا نورالدین سی تەواو پیایەل حکم قانوون را داشت.
دیندا ز چەن رۆ کۆتا،سپا سی وار سێهەم منە رێ مسر بێ.
ئەوایْل ژانویە ساڵ1169 ، دیندا سە حەفتە سەفەر ،هۆنۆ منە قاهیرە رەدەن.
تەواو ز سێل کەردەن سوریا خۆشحاڵ ئەویدەن.
فرانکا بێ جەنگ کەردەن وەڵات را تەرک کەردەن و مسریا ئاخر هەس ئەمنیەت کەردەن.
خەلیفە گۆ:شاور یەک مجرم هەد.
یۆ تەنیا وە خود وەفادار بێ ،نە وە مسر یا وە مۆ و ئیستا وا وەمیرە.
تۆ وا یۆ را بکوژی ،یوسف!
وا مەرگە شاور ،شیرکوە وەزیر جەدید شد.
یۆ تەواو چیزا جوان ماڵ شاور را وە گەل قاهیرە ئەدە .
یۆ ئیستا فەرماندە سپا مسر بێ،ئەما ئەشق یۆ وە خۆراک تەنیا دوو مانگ دیندا یۆ را کوشت.
یەک رۆ،منە میان خەڕدەن یەک خۆراک بەتام،یۆ گاڵە زەید و مەرد.
پیایەل مهیمی کە سی خەلیفە کار ئەکەردەن،ئەپرسن:چە کەسی وەزیر جەدید ئەبۆ؟
ئیمە وا یەک پیا مناسب دیار کۆنیم.

فەرماندهان سوری گۆدەن:ئیمە وە یەک
فەرماندار جەدید ئیحتیاج داڕیم.
کار سەختی بێ.
مسریا یەکی ز گەل خود را وە لەقەب وەزیر و
فەرمانده سپا خود ئەیخۆن و پیایەل نورالدین نەتەڕەستەن سی کەسی وە غەیر ز یەک کەس سوری کار کۆنن.
یەک کەس گۆد:نەدونۆم،وەرە یوسف را وەزیر جەدید خود کۆنیم.
یۆ تەنیا سی ساڵ داڕەد و چیزی ز حکومەت کەردەن بەر وەڵات نەدونە.
ئیمە وە یۆ ئەگیم چە کار کۆنە و یۆ ئەو را ئەنجام ئەدە!
زیادی موافیقەت کەردەن کە یوسف کەس مناسب سی یە کار هەد و
وە یە جۆر یۆ هەم وەزیر و هەم فەرمانده سپا سوری و مسر بۆ.
هەمە ز سێل یوسف منە یە شوخڵ مهیم خۆشحاڵ نەبوون.
چەن پێشمەرگە وە سوریە ڕەدەن و
وە نورالدین گۆدەن کە وەزیر جەدید ،یوسف،ئەیخۆد حکومەت مسر را بگرە.
نورالدین نارەحەت بۆ.
دینداسی نیشان دادن وەفاداری خود وە فەرمانده پیرەس،یوسف گەڵ وا خەلیفە و گەل هەر جومعە سی
نورالدین دوحا ئەکەردەن.
ئەوسا براڕەس توران شا ز سوریە ڕەسی.

یوسف وە یۆ گۆ:ئەیچۆ مەندەن
ئاسان نیە،
ئەما خودا را سپاس،
مۆ قانوون را ز نورالدین و
مدیریەت سپا را ز تاتەم ویر گەرەدۆم،
چون ئیمە هەمە وار
دشمن داڕیم-فەقەت فرانکا نیدەن.
یوسف راست ئەگۆد.
یەک رۆ ،یەکی ز پێشمەرگە دی کە یەکی
ز پیایەل خەلیفە وەختی ز
عەمارەت گەپ خەلیفە
بەدەر ئەوەید کەفشا
عەجیبی وە پا داشت.
منە یەکی ز کەفشا دەست خەت
سری بێ
کە یوسف واز کەرد و خۆین.

مسریا ز عموری و جەنگاوەر ئەیخۆن
وە یوسف و سوریا حەملە کۆنە،
ئەما فرانکا هیچ وەخت دەست خەت را نەدیەن.
منە ئاخر فرانکا ئەوەیدەن،
ئەما یوسف و سپاس ئامادە بوون و دووارە هۆنۆ را بێ هیچ ئیشکالی وە دیندا برن.
یوسف حاکم دیر زیر بێ و مسر
تحت حکومەت یۆ توند تبدیل وە یەک وەڵات وا ستین ئەوید.
یۆ قەس گەرەد کە زندگی ئەشرەفی داشتن
خەڵەت هەد و کۆمەک کەردەن وە گەل کە مشکل دارەند مهیمتر هەیە.
دیندا یۆ نام نو سی خۆس ئیختیار کەرد و
نۆمەس را سەلاحەدین هێشت کە وە مەحنا مەسڵەحەت دین هەیە،تا نیشان دە ئەیخۆستە موسلمان خوبی بوێ.
یۆ تەواو پێشکەش گرانبە ها کە گەل وە یۆ دەن
را وە مسریا و پێشمەرگە بەخشید.
یۆ منە ماڵ کۆچیری زندگی ئەکەرد و
ز پیلەس وە لەقەب وەزیر سی ساختن مەدرەسە و نەخۆشخانە ئەستەفادە کەرد.
یۆ همچنین دیوارا قاهیرە را مەحکەمتر ساخت و بەر چغا مقتم دژ گەپی ساخت.
یۆ وە فەرماندها سوری خود گۆد:
مۆ ئەیخۆم گەل مسر بەدونن کە ئیمە سەمت هۆنۆ هەدیم و ئەیخۆیم وەڵاتەسۆن وا ستین و ئەمن بوێ.
ئەو وەخت هۆنۆ وا خۆشحاڵی گەڵ ئیمە
زەد فرانکا جەنگ ئیکۆنن.
ئەما نورالدین نارەحەت بێ.
یۆ دەست خەت نویسە:
یوسف-مۆ فەرماندە تۆ هەدۆم!
تۆ داڕی تەواو وەخت خود را سرف حکمرانی
بەر وەڵاتی ئیکۆنی کە وە تۆ تعلق نداڕە.
تۆ داڕی وا تەلا مسر وا ستین ئەبۆێ،
ئەما مۆ،تۆ ، پێشمەرگە جەدیدەت و پیلی کە
وە دەست ئاوردی را ئەیچۆ ئەخۆم تا وا فرانکا منە وەڵات مقدس وەجەنگیم.
ئەر توند وە سوریە ورنەگەردی،وە تۆ حەملە ئیکۆنۆم.
چەن کەس ز جەوانان سپا سەلاحەدین گۆدەن:
ئەر شا سوریە وە ئەیچۆ وەید ،وا یۆ ئەجەنگیم و یۆ را وە وەڵاتەس ورگەردۆنیم!
ئەما ئەیوب،باوا سەلاحەدین ،وە یۆ گۆد:ئەر مخالف دەسور فەرماندەت عمل کۆنی،خۆم تۆ را ئەکوشۆم!
سەلاحەدین گۆش کەرد و مەندیر ئەمێنە.

منه ساڵ1174، نورالدین ز دنیا رەد.
ئاخرین باسەس یە بێ: تەنیا یەک
چیز مۆ را نارازی ئیکۆنە:چە بەر سەر خوێشان
مۆ ئەیەت ئەر دەست یوسف کوڕ ئەیوب وە هۆنۆ ڕەسە؟
چون کوڕ نورالدین ،سالح، تەنیا یانزدە ساڵ
داشت ،بیشتر گەل ئەیخۆستەن وە نووم ئەو
کوڕ بەر سوریە حکمرانی کۆنە.
دیندا دوو مانگ ،شا عموری ئەورشەلیم هەم مەرد.
کوڕەس ،بالدوین ،سێزە ساڵە بێ و جزام داشت.
سەلاحەدین کە ئیستا سی و شەش ساڵە بێ،
دی کە وەخت خوبی سی سپارانی زەد فرانکا هەیە،
ئەما یۆ وە سپا گەپتری ئیحتیاج داشت.
یۆ ویر کەرد:ئەر بەتەڕۆم وە کوڕ نورالدین ،
تا وەختی جوان هەیە،ویر بەدەم کە چتۆ
حاکم خوبی بوێ و بەتەڕۆم وە نووم یۆ بەر
سوریە حوکومەت کۆنۆم ،ئەوسا هەمە موسلمانان وە پێشمەرگە مۆ کۆمەک ئیکۆنن
کە سی وەڵات مقدس وەجەنگیم.
ئەما بیشتر سوریا ز سەلاحەدین ئەتەرسیدەن.
ئەمیرها گۆدەن: تو زیادی پێش ردی ،یوسف!
تۆ تەنیا یەک پێشمەرگە بیدی و ئیستا تەواو
سوریە را ئەیخۆی !
تۆ هیچ پیشینە نەداری!
تۆ هیچی نیدی.
ئیمە وە باس تۆ گۆش نیدیم!
ئەما سەلاحەدین ئەیخۆست ئارمۆن نورالدین سی
ئەستاندن وەڵات مقدس را ئەنجام دە.
یۆ وا کەمترین ئیشکاڵ شام را داگیرکەردەن.
دیندا وە سەمت حەلەب رەد.
یە وەختی بێ کە سالح جوان گەڵ
ئەمیراس دیندا نێشتەن سەلاحەدین چەن توند داڕە بەر وەڵات دەست بوون ،ز ئەوچۆ رەدەن.
ئەما گردن حەلەب کار ئاسانی نەبید،سی هەم یە خاتر سەلاحەدین ئەوەڵ وە دژ ئەزاز حەملە کەرد.
ئەو دژ دیندا سی و هەشت رۆ جەنگ سۆقۆت کەرد و حەلەب تەسلیم بۆ.
ئەمیرا وە سەلاحەدین ئەتماد نداشتن و
ویر کەردەن کە یۆ واقێ ئەیخۆد شا سوریە بۆ وە هەم یە خاتر ز حشاشین ،دەستە پەنهانی قاتڵا ،ئەیخۆن یۆ را بکوژەن.
هۆنۆ دووواڕ تەلاش کەردەن،وەختی سەلاحەدین خاو بێ ،ئەما یۆ بەختدار بێ و زندە مێنە.
یۆ قەس گەرەد وا حشاشینا منە ماڵ چیا وەجەنگە ،ئەما کار ئاسانی نەبید.
بازێ پیشمەرگە گۆدەن:ئیمە کەل سنان، فەرماندە حشاشین بیدیم،ئەما یۆ دەستە وا ستین داڕەد کە نەتەڕۆم باس کۆنۆم.
یۆ وە ئیمە نێرە و ئیمە نەتەڕەستیم
شمشێرا سی جەنگیدەن وا یۆ جارِ کۆنیم!

یەک شەو سەلاحەدین سی گەردەن
کەسی کە وەخت خاو تەلاش داشت
وە یۆ کەل بۆ،تەڵە ئەهێلە.
کەل سب چەن نوون شرین کەل سەرەس دیار کەرد.
چەقو ز ئەو هێشتە بێ و دەست خەتی داشت کە ئەگۆد:
تۆ تحت فەرمان ئیمە هەدی!
هیچ کەس جەواو سی چتۆ وارد شدن هۆنۆ وە ئەوچۆ نەداشت.
سەلاحەدین ویر کەرد:بەڵکم سنان واقێ ستین خاسی داڕەائیمە وا دەست ز جەنگ وا یۆ و گەل وردارِیم.
هیچ کەس نیدونە سنان و سەلاحەدین
وە چە تەوافوقی ڕەسین،
ئەما حشاشین هەرگیز دەست وە تەلاش سی ئاسیو زەیدەن وە سەلاحەدین نەزەیدەن.
تا ساڵ1177،بیشتر گەل سوریە ئەیخۆستەن وە سەلاحەدین کە ئیستا سی و نە ساڵە بێ ،کۆمەک کۆنن.
تا یە کە خەوەر ئەوەی کە فرانکا و گەل بیزانس دی وا هەم دۆست نیدەن.
سەلاحەدین هەس کەرد کە بەڵکم ئیستا وەخت ئاغاز جەنگ مقدس سی ئەستاندن ئەورشەلیم ز فرانکا ئەوەیدە.

فەسڵ پەنج-شکەست و پیروزی
سپا سەلاحەدین بەنگ جەنگ ئەدەن و
ز قاهیرە بەدەر ردەدن.
یەک پیشمەرگە جەوان کە کەل سەلاحەدین
جەنگ ئەکەرد،ئەپرسە:
سیچە فرانکا ئەورشەلیم را گردن ،
ئەوسا ئەوچۆ یە حەد سی ئیمە
موسلمانان مقدس هەیە؟
سەلاحەدین گۆ دەسانەس زیاد تووڵانی هەد:
ئیشکاڵ ئەیچۆ کە شار ئەورشەلیم سی
فرانکا هەم مقدس هەد.
عیسی مسیح بیشتر عومر خود را منە
ئەو شار هێڵ و منە ئەوچۆ ز دنیا رەد.
ئەورشەلیم مهیمترین وار زیارەتی
سی گەل ئوروپا هەد ،ئەما وەختی
ترکا ئەو را منە ساڵ 1071گردن ،دی ئوروپایی وە ئەوچۆ سەخت ئەوەید.
هۆنۆ ز یە مەوزووع ئارەحەت بوون و قەس گردن کە ئەورشولیم را
ئەستاندن .
هۆنۆ نووم سپارانی خود را جەنگ سلیبی هێشتن.
هۆنۆ ز دەریا رەدبین و منە ساڵ 1099 شار مقدس را گردن.
هۆنۆ تەقریبەن تەواو گەل ئەوچۆ را کوژتن!
ئیستا،دیندا تەقریبەن یەک سەد ساڵ ،
بیشتر فرانکا منە فەلەستین وە دنیا ئەیەن و ویر ئیکۆنن وەڵاتەسۆن ئەوچۆنە.
هەڵبەتە ،هەمان جۆر کە ئەدونی ،
ئەورشەلیم سی موسڵمانان
هەم وار مقدسی هەد،
چون حضرت محمد،صلوات الله علیه،ز ئەوچۆ وە ئاسمانا رەد تا خوداوەند و سایر پیامبران را ملاقات کۆند.
همچنین مەچت الاقصی یەکی ز قەدیمی ترین وار مقدس ئەسلام هەیە.
ئەشتباە هەد کە فرانکا ز ئەو ساختمان وە عنوان کلیسا ئەستفادە ئیکۆنن و منە ئەو دوحا ئیکۆنن.
نورالدین ئەیخۆست موسڵمانان یەکبوون تا ئەوچۆ را ئەستاندن و مۆ
ئەیخۆم ئومێد گەپ یۆ را ئەنجام بەدۆم!
سەلاحەدین وەخت بەرنامەریزی یە سپارانی جەدید ویر باس شیرکوە وستەی:هیچگاە ،وەخت تەلەف نەکۆن.
توند وە پێش وەرۆ و دشمن را غافلگیر کۆن!
ئەوەڵ ، پێشمەرگە سەلاحەدین ز فەرمانەس دیندا کەردەن.
هۆنۆ توند و مەرگوار بوون.
جەنگاوەر فرانکی ئامادە نەبیدەن و موسڵمانان بێ تەلاش زیاد پیروز بوون.
ئەما،دیندا پێشمەرگە سەلاحەدین ئاهەستە بوون و دی هۆشیار نەبیدەن.

هۆنۆ ویر کەردەن کە ئەتەڕەن بێ تەلاش
ئەورشەلیم را بگرەن!
شا بالدوین جزامی تەنیا شانزە ساڵ داشت
وەختی دونەست کە سپا سەلاحەدین وە فەلەستین حەملە کەردە و
هیچ کەس جلودار یۆ نیە.
یۆ ز رێ دەست خەت سری کە پێشمەرگە پەنهانی
ز میان سەفا سپا موسڵمانان ئەهێڵن
تەواو جەنگاوەر را ز دژا فراخواند.
نەخشە خەتەرناکی بێ،ئەما جەواو داد.
فرانکا سی کۆمەک شا خود ئەڕەسەن و
سپا سەلاحەدین را منە رملە غافڵگیر کەردەن.
پێشمەرگە سەلاحەدین سی فرار
مەجبوور وە دویدن بوون و فرانکا نیزیک بێ سەلاحەدین را بکوژەن.
شکەست زیاد بەدی بێ و دیندا ئەو بازێ
ئەمیرها دی نیخۆستەن منە سپا سەلاحەدین مێنەن.
سەلاحەدین وە پیایەل گۆد: ویر یە کە
بالدوین جزامی وە خاتر جوان و ناخۆش بیدەن بێ ستین هەد،ئەشتباە بێ!
ئیمە وا سی گردن ئەورشەلیم بیشتر تەلاش کۆنیم.
بازێ ز ئەیسا دێ وا تۆندترین شترا
وە قاهیرە ڕەۆە و وە مسریا خەوەر دە کە ئیمە منە ئەمان هەدیم.
یەک جەنگ را شکەست خەڕدیم ،
ئەما ئەر یەکبوون وا هەم وەجەنگیم،ئەتەڕیم پیروز جەنگ بووم!
تەنیا خەوەر خوب سی سەلاحەدین
یە بێ کە دیندا رملە ،سپا بالدوین سی ئەدامە
جەنگ ئامادە نەبێ.
بالدوین وە جەنگاوەرا گۆد: ئەما ئیمە دێ سی وێسانەن یۆ کاری کۆنیم.
موتمەئەن بۆ تەواو دژا محکم هەد و
دیندا ئیمە سی مەیداناری وا دشمن ئامادە بوێم.

جەنگاوەرا قەس گەردەن دژ نو
بەر چەم ئوردۆن سازەن.
شا بالدوین گۆد: ئەو را بەر گدار یعقوب نەسازید!
فرانکا و موسلمانان منە دو سەمت چەم
زندگی ئیکژن و هەمە ئەتەڕەن ئازاد منە ئەوچۆ
ز ئوردۆن ردبوون.
ئەر ردوش را تغییر دیم وە دەردەسەر ئەوەندیم.
ئەما جەنگاوەرا گۆش نەکەردەن و دژ را
ئەوچۆ سازەن و منە ساڵ1179 جەنگی بەر
سەر زەوین گەرد.
منە تووڵ جەنگ،دەستە کۆچیری ز پێشمەرگە سەلاحەدین
نیزیک بێ شا بالدوین را بگرە.
هامفری ئەرباب تورون پیر وە شا کۆمەک کەرد کە
فرار کژنە،ئەما جەنگاوەر وە تونڵی زەخمی بۆ و مەرد.
سەلاحەدین کە ئیستا چهل ساڵە بێ ، نارەحەت بێ.
هامفری دیندا پایان ئەو محاسرە ترسناک ،
دۆس خوب مۆ منە ئەسکەندەریە بێ.
ئەو پیا جەنگی بێ.
کاشکی فرانکا بیشتری وەک یۆ بیدەن!
دیندا جەنگ گدار یعقوب ، سەلاحەدین سپاس را وە
شێوە دەستا کۆچیر سی حەملە وە فەلەستین فرشناد.
بالدوین گۆد: گەردەن پێشمەرگە سەلاحەدین وەخت ورگەشتن،
ئاسان ئەبۆ.
هۆنۆ بێ ستین ئەبوون و ئیمە ئەتەڕیم
وا گەلە کۆچیر ز پێشمەرگە وەجەنگیم و پیروز بوێم.
کەل چەم لیتانی ،هۆنۆ وە چەن کەس ز پیایەل سەلاحەدین منە رێ ورگەشت وە ماڵ برخوردند.
جەنگاوەرا بالدوین توند پیروز جەنگ بوون ،
ئەما پێش ز یە کە خەوەردار بوون ،
سەلاحەدین و باقی پێشمەرگە ئەڕەسەن.
پێشمەرگە سەلاحەدین سەدان فرانکی را کوژتن و گەلە ز جەنگاوەرا مهیم را ئەسیر کەردەن.
سە ساڵ دیندا ، بالدوین و سەلاحەدین سی مدەتی تەوافوق کەردەن کە جەنگ نەکژنن ،ئەما سوڵح کۆتا بێ.
یەکی زە جەنگاوەرا بالدوین وە نووم رینالد شاتیون،پیا بێ کە تەژنە تلا و ستین بێ.
وەختی ئەزدەواج کەرد ،زینەس دژ کرک را وە یۆ داد
کە منە خیابان میان شام و مکە بێ.
یە دژ حەملە کەردەن وە زائرین موسڵمان و گەردەن پیلاسۆن را سی رینالد ئاسان کەرد.
شا بالدوین وا نارەحەتی وە یۆ گۆ:
رینالد،تۆ داڕی سوڵح را ز میان بەری.
ئیمە وە موسڵمانان قول دادیم کە خیابان زائرین ئەمن بوێ.

رینالد گۆ:قول تۆ وه مۆ ربتی نه‌داره.
هه‌ر که‌س ز زه‌وین مۆ ره‌د ئه‌بۆ ،وا پیل ده!
سه‌لاحه‌دین ویر که‌رد رینالد که‌س بێ شه‌رافه‌ت
هه‌د و قه‌س گه‌ره‌د جلوی یۆ را بگره.
یۆ وا پیایه‌ل وه کرک سپارانی ئیکۆنه.
ئه‌ما وه‌ختی سه‌لاحه‌دین منه ئاستانه
حه‌مله که‌رده‌ن وه دژ وا مه‌نجه‌نیق بێ ،
ئه‌شنه‌وه که ئه‌یزابلای ئه‌ورشه‌لیمی داړد
منه ئه‌وچۆ وا کوړزا دۆس قه‌دیمیس ،هامفری ئه‌رباب تورون ئه‌زده‌واج ئیکۆنه.
یۆ وه پێشمه‌رگه گۆ:ڕۆین خه‌وه‌ر دیار کۆنین
که زیافه‌ت کوێن هه‌ده،مۆ نیخۆم ئه‌و
قسمت ساختمان را خراو کۆنۆم!
سی سوپاس ز سه‌لاحه‌دین ،ئه‌یزابلا سی پیایه‌ل یۆ منه سپاس خۆراک فرشناد.

دیندا، شا بالدوین سی کۆمه‌ک وه رینالد ره‌د.
هۆنۆ وا یه‌ک دی وه محاسره پایان ئه‌ده‌ن و
سه‌لاحه‌دین و سپاس را وه دیندا ورگه‌ردۆنن.
دیندا، رینالد وه حه‌مله که‌رده‌ن وه زائرین موسڵمان ئه‌دامه ئه‌ده.
سه‌لاحه‌دین وه فه‌رماندا گۆ:
ئیمه دێ جلوی رینالد و فرانکا را بگریم ،ئه‌ما دێ هۆنۆ را وادار کۆنیم منه وار واز جه‌نگه‌ن.
هۆنۆ منه دزا زیاد وا ستین هه‌ده‌ن!

فەسڵ شەش- یەک فەرماندە گەپ

دیندا ز مەرگ سالَح کورِ نورالدین ،
منە سالّ 1181،سوریە و مسر ئەتەڕەن هەمە
منە یەک جبهە جەنگ کۆنن.
هەمسۆکە ،فرانکا مشکلات زیاد بدی داشتند.
جزام شا بالدوین یۆ را بێ ستین کەردە بێ،
یۆ نەتەڕەست نێرە و نەتەڕەست جەنگە.
سی یۆ سەخت بێ کە شا ئەورشەلیم بوێە و
یۆ کورِی هەم نەداشت.
دوو کەس ئەیخۆن وار یۆ را بگرەن و
شا فرانکا بوون.
یەکی ز هۆنۆ ریموند تریپولی بێ.
یۆ عەرەوی باس ئەکەرد و وە خویی
هەم باس موسڵمانان و هەم فرانکا را ئەدونەست.
ئەما یەک جەنگاوەر دی هەم بێ ،
کە منە وەڵات مقدس جەدید
بێ-وە نووم گای لوزینیان.
یۆ ز ئەوروویا ئەوەیدە بێ و وا
دەدە شا بالدوین ئەزدەواج کەردە بێ.
وەختی بالدوین منە سالّ 1184مەرد ،
فرانکا گای را شا فرانکا کەردەن ، چون هۆنۆ وِیر کەردەن کە ریموند زیاد وا موسڵمانان دۆس هەد.
منە سال 1187، سەلاحەدین کە ئیستا چل و نە سالّە بێ وا فەرماندها باس کەرد:
شا جەدید فرانکا بێ ستین هەد ،
ئەما هۆنۆ هەنی دڵشێر هەدەن و ئەوسو کە وا هەم ئەجەنگەن ،زرە و ئەسپا گەپسۆن هۆنۆ را زیاد وا ستین کۆنە.
ئەسپا ئیمە کۆچیرتر ئەما تۆندتر هەدەن.
ئیمە زرە کەمتر ئەپوشیم ،ئەما تۆندتر حەرەکەت ئیکۆنیم.
ئیمە منە جەنگیدەن منە سارا بهتر هەدیم.
ئیمە همچنین منە فرشنادن خەوەر وە یەک دی وا کەفتەر کاغەز بر تۆندتر هەدیم.
ئەر ئەبخۆیم مقابیل هۆنۆ پیرۆز بوێم،دێ وا ویرا بوێم،سی هەم یە خاتر مۆ یەک نەخشە داِرۆم.
ئیمە وە دڕ ریموند تریپولی کەل دەریاچە تبریە
حەملە ئیکۆنیم و ئومێد مۆ یە کە
هۆنۆ سی جەنگیدەن وا ئیمە عەجەلە کۆنن و مشکلات حەرەکەدن دادن یەک سپا گەپ وە ئەو قسمت ز وەڵات ز ویرەسۆن ڕەۆە.
ئەوساکە فرانکا ئەشنەوەن کە سپا سەلاحەدین
منە تبریە هەیە، بسیاری ز هۆنۆ ئەیخۆستەن کە تۆند سپاِرانی کۆنن،ئەما ریموند گۆ:
تبریە سی مۆ هەد.
مۆ تا ئیستا سپا موسڵمانان وە یە وا ستین نەدیم و ویر ئیکۆنۆم عاقڵانە نید کە وا هۆنۆ جەنگیم ،
هەتا ئەر دڕ و زینەم منە خەتەر بوون.
ئەما رینالد شاتیون جەواِو ئەدە:
تۆ داِری تەلاش ئیکۆنی ئیمە را تەرسونی ،
چون موسڵمانان را وە ئیمە ترجیح ئەدی.

ئەوسو ریموند گۆ:مۆ یەکی ز ئەیسا هەدۆم.
مۆ هەرچە ئەیسا بەخۆین ئەنجام ئەدۆم و
منە سەمت ئەیسا جەنگ ئیکۆنۆم،
ئەما ئەبینین چە ئەتەفاقی ئەیوفتە.
منە ئەوایل ژوئیە ، سەلاحەدین کەل دەریاچە مەندیر بێ.
یۆ وەخت هێشت تا وە دەقەت نێرە و وار
مناسبی سی جەنگیدەن دیار کۆنە.
سپا فرانکی سفوریە را تەرک کەردەن.
سی یەک پیا سوارە ز ئەوچۆ تا
دەریاچە تبریە تەقریبەن چار سەحات رێ بێ ،ئەما حەرەکەت دادن سپا و
پێشمەرگە و جەنگاوەر زرە سەنگین
دووئی ئافتاو داغ تاوسان سەخت بێ.
هیچ ئاوی منە خیابان هشک نەبێ و پیایەل
و ئەسپا زیاد تەژنە بوون.
پیایەل سەلاحەدین تەواو رۆ را
وە حەملە کەردەن وە پێشمەرگە ئاهستەرو هێل و
وە سەمت هۆنۆ تیر وەندەن تا حەرەکەت هۆنۆ را یەواش کۆنن.
فرانکا ئەخۆن تا پێش ز تاریکان
وە دەریاچە ڕەسەن ،ئەما هۆنۆ تەنیا وە حتین ڕەسین.
هۆنۆ منە ئەوچۆ مەجبوور وە وەسین.
ئەوسا وە دووئی چغا نێرەن ،سپا سەلاحەدین را کەل دەریاچە مەندیر نێشتەن.

هۆنۆ نەتەڕەستەن وە ئاو دەست ڕەسی
داشتە بوون و هیچ پیا یا ئەسپی منە
سپا فرانکی تەواو شەو چیزی سی نوشیدن نەداشتن.
سب رۆ دیندا، جەنگاوەرا فرانکی
سی گەردەن ئاو ئەوەیدەن،
ئەما گەلە ز هۆنۆ وا شمشێرا و تیرا سپا موسڵمان مەردەن.
دیندا سەلاحەدین وە پیایەل گۆ:
مقابیل سپا فرانکی ئاڵفجار هشک تەش رۆشن کۆنن.
دی تیا و چیل فرانکا را پوڕ کەردە.
هۆنۆ نەتەڕەستەن دشمن را نێڕەن ،
ئەما همچنان جەنگ ئەکەردەن.
هزار و دویست جەنگاوەر رۆ پێش ز سفوریە ڕێ ئەوەیدە بوون.
هەمسۆکە کوڕ هەودە ساڵە سەلاحەدین ،
ئەفزل ئەو چە نێشتە بێ،گۆد:
تەنیا سەد و پەنجا جەنگاوەر زندە بوون :
حتین ئەوەڵین جەنگ مۆ بێ و مۆ منە کەل باوام بووم.
منە ئاخر،شا فرانکا بەر چغا بێ.
یۆ و پێشمەرگە حەملە کەردەن کە
باعیس بۆ پیایەل ئیمە وە وار کە مۆ و باوام وریستە ، ورگەردەن.
باوام گاڵە زەید: هۆنۆ نەوا پیروز بوون!
و پێشمەرگە ئێمە دووارە وە چغا حەملە کەردەن.
مۆ وەختی شکەست فرانکا را نێشتەم خۆشحاڵ بیدۆم.
گاڵە زەیدۆم: پیروز بیدیم!
ئەما فرانکا دووارە وا تەواو ستین حەملە کەردەن و پیشمەرگە ئێمە دووارە دوورتادوور ئێمە وستان.
دیندا باوام وە هۆنۆ گۆ یەک وار دی حەملە کۆنن و هۆنۆ یەک وار دی دشمن را وە جاڕ چغا فرشنادن.
دووارە گاڵە زەیدۆم:ئیمە هۆنۆ را شکەست دادیم!
ئەما باوام ری وە مۆ کەرد و گۆ: خەمۆش بۆ!
ئیمە ئەوسا پیروز ئەبۆیم کە ئەو چادر سوور بەر چغا وە زەوین وەندە!
پێش ز یە کە باس یا تەواو کۆنە،چادر شا وستەی!
باوام ئەوسا ز ئەسپ پیادە ئەوید و حورمەت هێشت و خوداوەند یا سوپاس کەرد و وا خۆشحاڵی هەرس ریخت.
دیندا جەنگ، پێشمەرگە سەلاحەدین شا گای و ریناڵد شاتیون را وە چادر فەرماندهی خود ئەیاڕەن.
سەلاحەدین ز هەر دوو ئەیخۆد کە نەشینەن .
یۆ دیندا وە ریناڵد گۆ: چەن تەوافوق را ئەنجام نەدادین؟
ریناڵد جەواو ئەدە:شا هەمیشە ز یە کارا کەردەن!
مۆ کار زیادی نەکەردۆم.
شا گای زیاد تەژنە و ترسین بێ .
سەلاحەدین وا میهرەبانی وا یۆ باس کەرد و وە یۆ ئاو هوونک ئەدە.
شا ئەنوشە و مقداری ئاو وە ریناڵد داد.

سەلاحەدین گۆ:تۆ وە یۆ ئاو دادی نە مۆ.
یۆ میهمان مۆ نید،وە هەم یە خاتر
مەجبوور نیدۆم وە یۆ رحم کۆنۆم!
دیندا شمشێرەس را بەدەر کەرد و سەر رینالد را ز تەن سەوا کەرد.
گای ئەترسە،ئەما سەلاحەدین وە یۆ گۆ:
شا نەجیو یەک دی را نیکوژن!
دیندا حتین، سەلاحەدین وا فەرماندا باس کەرد:
بسیاری ز ئەیسا ویر ئیکۆنین کە ئیستا وەخت مالْ ردەدن هەد.
ئیمە پیروزی گەیی وە دەست نەوردیم،
ئەما نەتەڕیم ئیستا ز جەنگ دەست وردارِیم.
ئیمە وا تەواو شارا و وەلْتی کە
فرانکا منە فەلەستین گەردەدن را ئەستاندن.
هۆنۆ وە حەملە کەردەن وە دڕ ریموند منە تبریە ئەدامە دەن.
هەمسرس وا دلْشێر جەنگید ،ئەما یۆ
چەن پێشمەرگە بیشتر سی کۆمەک کەردەن نەداشت.
ئاخر،یۆ تەسلیم نەبۆ.
سەلاحەدین نەهێلْە یۆ و کوڕان منە ئەمنیەت ز دڕ بەدەر ڕەۆەن.
تا مانگ سپتامبر ،سپا موسلْمانان کنترل شارا عکا،نابلس،یافا،تورون،سیدون،بیروت و ئەشکلون را منە دەست داشتن.
تەنیا شار سور هەجنان زەد سەلاحەدین ئەچەنگید ،
ئەما یۆ قەس گەردد کە پێشمەرگە خستە بوون و نەتەڕەن محاسرە ئەوچۆ را ئەدامە دەن.
یۆ وە فەرماندا گۆ:سی ئیمە بهتر هەد
کە ئەورشەلیم را بگریم ،ئەما مۆ نیخۆم وەک فرانکا منە سالْا قەدیم بوێۆم و
هەمە را بکوژۆم.
بەهێلین بەنەڕیم چەوا کۆنیم.

فەسڵ حەوت-شار خودا

سەلاحەدین وە پێشمەرگە گۆ:
مۆ ئەخۆم وەک خەلیفە عومەر بوێم:
وەختی سپا یۆ منە ئەوەڵین رۆزا ئەسلام
تەواو فەلەستین را منە دەست گەرەد،
یۆ وا سوڵح ئەورشەلیم را گەرەد و
وەک یەک پیا فەقیر ،پابرهنە منە شار رەد.
ئەسقف سفرونیوس دینذا ز ئیمزا تەوافوق سوڵح،
کلیتا شار را وە یۆ ئەدە.
منە تەوافوقا نوشتە بێ کە فرانکا،
ماڵا و کلیسا منە ئەمان هەدەن و
هۆنۆ ئەتەڕەن وە جۆری کە ئەیخۆن منە
ئەو عبادت کۆنن و هیچ موسڵمانی حەق نەدارە هۆنۆ را بکوژە یا پیلاسۆن را ز هۆنۆ بگرە.
عومەر گەڵ ئەسقەف شار را نیرە.
ئەوساکە دی گەل ز چیا مقدس وسەت شار
وە لەقەب وار زوێل ئەستەفادە ئیکۆنن،وا دەستا خۆس ئاغاز وە تەمیز کەردەن ئەوچۆ کەرد.
دینذا ز گەل ئەیخۆد کە ئەو چە ئیستا مەزگت الاقصی هەیە منە ئەوچۆ سازەن.
دینذا،وەختی گەڵ ئەسقەف وە نێشتەن کلیسا کە مسیح منە ئەو دەفن هەیە ردە،وەخت نماز ئەوەید.
عومەر کلیسا را تەرک کەرد تا بەدەر نماز خۆنە.
یۆ گۆ:ئەر مۆ منە کلیسا نماز خۆنۆم ،
ئەوسو یەک رۆ دی موسڵمانان هەم ئەیخۆن کە ئەو را تبدیل وە مەچت کۆنن!
یۆ نسبت وە هەمە دینا جارِ هیممەت بێ.
فەرماندا سەلاحەدین گۆدەن: ئیمە تەوافوق دارِیم کە نیخۆیم وە کەسی منە شار ئاسیو زەنیم.
ئەما فرانکا تا ئاخرین کەس جەنگ ئیکۆنن!
وەختی سەلاحەدین فرانکا را دی،گۆد،مۆ -وەک ئەیسا -ویر ئیکۆنۆم کە ئەورشەلیم شار خودا هەد.
مۆ نیخۆم وە ماڵ خودا حەملە کۆنۆم.
دینذا،ئەر تسلیم بوێن،ئازاد بوون کە وا چیزا خۆت ز ئەیچۆ رۆین.
کلیسا ئەیسا منە ئەمان ئەمێنە و
وەختی گەل بەخۆن وە زیارەت وار مقدس ڕەۆەن ،ئەتەڕەن هەر وەختی ئازاد منە شار بوێن.
فرانکا ئەدونەستەن کە وا ستین نیدەن،
ئەما گۆدەن:چتۆ ئەتەڕیم شاری کە عیسی منە ئەو مەردە را وە ئەیسا دیم؟
ئەر بێ جەنگیدەن وە ئەیسا وەهێلیم ئەورشەلیم را بگەرید،
گەل وە حەق ئەگۆن کە ئیمە ز مەردەن سی عیسی مسیح ترسیدیم.
ئیمە وا تەواو تەلاشۆمۆن را سی هێشتەن شار بکۆنیم!
سەلاحەدین قول ئەدە:
دینذا مۆ وا شمشێر ئەورشەلیم را ئەگەڕۆم و
زیاد کەس جان خود را ز دەست ئەیدەن!

فەرماندە فرانکا یەکی ز بهترین
جەنگاوەرا فرانکی بالین ئەبلین بێ.
یۆ وا دڵشێر منە حتین جەنگید و
دیندا فرار کەردەن ز میدان جەنگ کەل سەلاحەدین رەد.
یۆ ز فەرماندە موسڵمانان ئەپرسە:ئایا ئەتەڕۆم زینە و رۆڵە را ز ئەورشەلیم وە سور برۆم تا منە ئەمنیت بوێن؟
قول ئەدۆم کە هەرگیز شمشێرم را زەد تۆ نکشم و یە کە تەنیا یەک شەو منە شار ئەمێنۆم.
سەلاحەدین گۆد:
مۆ متمان هەدۆم کە تۆ منە
یە ڕەوش سەخت نیگەران زینەت هەدی.

رۆ و یۆ را توند بەوەر.
مۆ ئەدونۆم کە تو بەر سەر قول
خۆت ئەمێنی و
وا پیایەل مۆ جەنگ نیکۆنی.
ئەما ئەوساکە بالین وە
ئەورشەلیم ڕەسە ،
هەمە گەل ئەوچۆ گۆدەن :
تۆ وا ئەیچۆ وەمێنی و
فەرماندە ئیمە بوێ.
چتۆ ئەتەڕیم بێ کەسی کە وە ئیمە
وەگە چە کار کۆنیم
وا موسڵمانان وەجەنگیم؟
بالین جەواو ئەدە:
مۆ نەتەڕوم!
مۆ وە سەلاحەدین
قول دادم کە زەد یۆ نەجەنگۆم.
نەتەڕوم زیر قول خۆم زەنۆم.
پیایەل کلیسا گۆدەن کە
شکاندن عهد خۆت وا یەک
موسڵمان ئیشکال نیە،
ئەما بالین پیا شەریفی بێ.

یۆ وە سەلاحەدین دەست خەت نویسە و گۆد:
گەل ئەورشەلیم ز مۆ ئەیخۆن
فەرماندە هۆنۆ بووم.
وا چە کۆنۆم؟

سەلاحەدین توند جەواو ئەدە:
تۆ دێ وە گەل کۆمەک کۆنی.
قولت وە مۆ را ز ویرەت بەوەر.
همچنین نیگەران زینە و رۆڵە هەم نەبوێ.
مۆ ئەدونۆم کە تۆ ئیستا نەتەڕی مراقب هۆنۆ بوێی.
پەنجا کەس ز بهترین پیایەل مۆ هۆنۆ را منە ئەمنیەت وە سور ئەبەڕەن!
بالین ئەوساکە جەواو سەلاحەدین را خۆنە،هەرس و تیەس ئەوەید.
یۆ ویر کەرد:سیچە گەل ئیمە وە خوبی سەلاحەدین نیدەن؟
بالین تەواو تەلاشەس را کەرد
تا شار را ئامادە محاسرە کۆنە،ئەما تەنیا دوو جەنگاوەر سی کۆمەک کەردەن وە یۆ بوون.
یۆ گۆد:یە شار پوڕ ز گەل هەد کە ز
شارا دی منە فەلەستین کە موسڵمانان گەرەدەن،فرار کەردەن.

بیشتر ئەیسا زینە و بەچە هەدید ،
ئەما مۆ تەواو پیایەل جارِ شانزە سالْ را
جەنگاوەر ئیکۆنۆم و ئیمە تەواو تەلاشۆمۆن را سی جەنگیدەن وە خاتر عیسی و ئەورشەلیم خواهیم کەرد!
محاسرە ئاغاز ئەوی و منە ئەوەلْ فرانکا شار را هێشتەن.
ئەما دیندا چەن رۆ ،
سەلاحەدین سپا و تەواو مەنجەنیقا را حەرەکەت داد تا وە دیوارا شار ز سەمت چیا زیتون حەملە کۆنە.
تیرا موسلمانان حاسمان کۆ را چون شەو رەش کەردەن،و وەک واران،بەر سەر فرانکا وستەن.
ز یۆ بەدتر ،تەش یونانی بێ کە سلْاحی ترسناک بێ کە پێشمەرگە
سەلاحەدین وا مەنجەنیق وستن.
ئەو وە محز خەڕدەن وا هەر چیزی ئەو را وە تەش ئەگەشید،
سی هەم یە خاتر ئاغاز وە سۆتن کەرد و
دیوارا شار وستن.
فرانکا منە کلیسا ز خوداوەند
تەلْەب کۆمەک کەردەن و
دایە مۆو دۆدەڕەس را زیاد کۆتا کەردەن وە یە ئومێد کە هۆنۆ را زشت کۆنن تا ز دەست پێشمەرگە منە ئەمان بوێن.
گەل ویرەسۆن بێ کە وەختی سەد سالْ پێش فرانکا شار را گەرەدەن
چە رووییداد .
هۆنۆ نەتەڕەستەن ز ویر یە کە ئەو وەخت چەن کەس مەردەن،دەست وردارِەن.
ئەسقەف هراکلیوس نە تەنیا نیگەران گەل،بەلْکە نیگەران هەمە ئەشیا مقدس و تەلا منە کلیسا بێ.
یۆ وە بالین گۆد:برو و سەلاحەدین را ببین.
یۆ هەمیشە بخشندە هەیە.
فەرماندە موسلْمانان وەختی بالین
وە دیدنش ئەوەی وە یۆ گۆد:
پیایەل مۆ ئیستا بەر دیوارا هەدەن!
ئەیسا گۆدید کە ئەیخۆن وەجەنگین ،
دیندا میهرەبان بوون تەواو هەیە!
بالین جەواو داد:خیلی ز گەل وە ئومێد یە کە
ئەیسا وا ئیمە جۆر کە
وا دی شارا فەلەستین وا بەخشش بیدین ،
بوێی خیلی سەخت جەنگ نیکۆنن.
ئەما ئیمە پێشمەرگە وەختی نێریم کە
جەنگ تا مەرگ تەنیا رێ هەد،ئەیەیم و وا ئەیسا ئەجەنگیم و سی خودا ئەمیریم.
هەرچەند تا تەڕیم ز پیایەل ئەیسا ئەسیر
ئەگیریم ،یا وا شەرافەت پیروز ئەبوێم!
سەلاحەدین ز باس دلْشێر بالین خوشش ئەبەد،دیندا ری وە فەرماندا و ئیمام جەماعەت کەرد و گۆد چە وا کۆنۆم؟
مۆ قول دادم وا شمشێر شار را بگرۆم و نەتەڕۆم زیر قولم زەنۆم!

فەسڵ حەشت-یەک پیا شەریف

سەلاحەدین ئەدامە داد:ئیمە وا وار مقدس را هێشتن!
ئەما ئیمامان جەماعەت وە یۆ گۆدەن:
فرانکا ئەسیران ئیمە خواهند بێ.
سی ئازادی،وا وە ئیمە غرامت دەن :
دە سکە تەلا سی یەک پیا،پەنج سکە تەلا سی یەک زینە و یەک سکە تەلا سی یەک بچە.
هۆنۆ چل رۆ سی دیار کرن پیل فرسەت داڕەن.
یە تەنیا رێ هەیە کە بەتەڕیم خەرج جەنگ را دەڕاڕیم!
سەلاحەدین وا بالین باس کەرد.
یۆ گۆ: پێشمەرگە ئیمە منە خیابانا کشیک ئەدەن تا مجرمانی را کە وە گەل ئاسیو ئەزەنن و چیزا را ئەدزین ،بگرەن.
کلیسا ئەمن خواهد بێ و گەل ئەتەڕەن هەر وەخت ئەیخۆستەن سی زیارەت وە ئەیچۆ بەیەن.
بالین جەواو ئەدە:ئەیسا زیاد بەخشندە هەدید ،ئەما مۆ نیگەران فوقەرا هەدۆم.
مۆ تا وار کە بەتەڕۆم پیل فوقەرا را ئەدۆم تا ئازاد بوون.
وەختی کاکا سەلاحەدین ،
عادل یە را ئەشنەوە ،گۆد:مۆ هەم ئەخۆم کۆمەک کۆنۆم،مۆ غرامت یەک هزار فەقیر را ئەدۆم.
سەلاحەدین گۆد:مۆ یەک ویر خوب دی داڕۆم،کەسا پیر و پیایەلی کە بچە کۆچیر داڕەن ،ئەتەڕەن مجانی ئازاد بوون.
همچنین ،بسیاری ز زینەکان میرەسۆن را
ز دەست دادەن،و بسیاری ز بچا بێ دا یا باوا هەدەن.
وە هەمە هۆنۆ خۆم پیل دۆم.
گەنجینەوان سەلاحەدین نیگەران بوون.
هۆنۆ گۆدەن:ئەر هەمە یە کەسا مجانی ئازاد بوون ،
چتۆ پیل پێشمەرگە را دیم؟
ئیمە وا ز کەسا دارا خۆیم زیاد پیل دەن!
وەختی ئەسقەف وا تەواو تەلا کلیسا رەد،
گەلە ز موسلمانان نارەحەت بوون،
ئەما سەلاحەدین گۆد:ئیمە ئەورشەلیم را گەرەدیم،تا ئەو را وە خودا و ئەسلام ورگەردۆنیم،نە یە کە پیلدار بوێم!
ئەما کار سەلاحەدین تەواو نەبێ.
سور همچنان منە دەستە فرانکا بێ
کە وەخت تسلیم شاراسۆن ز تەواو فەلەستین
وە ئەوچۆ ئەوەیدە بوون.
ئیستا هۆنۆ ئامادە بوون منە سور وەجەنگەن تا وەڵاتەسۆن را ئەستاندن.
بازێ فەرماندا سەلاحەدین گۆدەن:
ئیمە ئەترسیم کە فرانکا ز دۆستان
خۆد منە ئوروویا کۆمەک بگرەن.

ئەما سەلاحەدین جەواو داد:
ئەر هۆنۆ ز تەریق دەریا بەیەن،
ز مالّ خۆت گەلە دیر هەدەن و پیروز نیبوون.
منە سالّ1188، سەلاحەدین کە ئیستا پەنجا سالّە بێ ،
گۆد کە ئەر شا گای قول ئەدە کە دی هەرگیز وا موسلمانان نەجەنگە ئەتەڕە ئازاد بۆ.
ئەما گای قول خۆس را منە سالّ 1189زیرپا هێشت،
و وە عکا حەملە و محاسرە ترسناک را ئاغاز کەرد.
تا ئەوسا جەنگاوەر ئوروپایی گەلە منە فەلەستین هزوور داشتند.
دیندا تسلیم ئەورشەلیم،
فرانکا وە شاها ئوروپایی گۆدەن کە سی ئەستاندن وەلّات مقدس وە کۆمەک ئیحتیاج دارەن.
گەلێ چارەسەر را ئەنجام یک جەنگ سلیبی دی دونەستەن.
منە سالّ 1191 شا فەرەنسا رەد منە وەلّات مقدس و دوو مانگ دیندا ریچارد،شا ئەنگەلەستان هەم ئەوەید.
موسلّمانان ئەدونەستن کە شا ریچارد دلّشێر و وا ستین هەد.
عکا شار کەسیفی بێ و شا ریچارد منە
هەمان دەقیقە کە ئەوەید ناخۆش ئەوید،ئەما منە ناخۆشی وە پیایەل فەرمان ئەدە کە چە کار کۆنن.
یۆ فەرماندە خوبی بێ و شار کە
ئیستا هەم دیندا دوو سالّ جەنگ بێ پایان ئیشکالا گەپی داشت،
دی نەتەڕەست وە جەنگیدەن ئەدامە دە.
گەل ز گۆسنگی ئەمیرەن ،
چون فرانکا شار را منە محاسرە هێشتن و ورود خۆراک ز رێ هشکی و دەریا قەت بێ.
ریچارد وە پێشمەرگە گۆد کە مەنجەنیقا بهتری سازەن و

حەمله نو یه مەنجەنیقا هیچگاه موتەوەققەف نەبێ.
بەردا پرتاو شده هەر وار دوازده
پیا را ئەیکوژد و فەرماندا موسڵمان دونەستەن که
ئەو پایان دەسان هەیه.
هۆنۆ نامه سی سەلاحەدین نوشتن و
گۆدەن دی نەتەڕەن وه جەنگیدەن ئەدامه دەن.
سەلاحەدین ویر کەرد که یەک جەنگ دی ئەتەڕه منجر وه پیروزی نهایی بۆ.
یۆ ز تەواو پێشمەرگه ئەیخۆد که حەمله کۆنن،
ئەما ئەمیرا گۆدەن: ئێمه دی نەتەڕیم پیروز بوێم.
فرانکا گەله هەدەن.
منه ژوئیه ساڵ1191 شار تسلیم بێ.
سەلاحەدین ز شا ریچارد ئەیخۆد که
وا ئەسیرا موسڵمان وه خوبی رەفتار کۆنه،
ئەما شا ئەنگەلەستانی ئەخۆست شارا دی ز فەلەستین را که دەست هۆنۆ بێ ز هۆنۆ بگرە.
یۆ ئورشەلیم را ئەیخۆست ،
سی هەم یه تەواو ئەسیرا ریچارد ،
پێشمەرگه موسڵمان منه عکا ،وه گەڵ همسران و رووڵه منه هەمان رۆ وا شمشێر جەنگاوەرا فرانکی مەردەن.
فرانکا دیندا وه سەمت ئەورشەلیم سپارانی کەردەن،ئەما تاوسان بێ و هاوا گەرم بێ.
هۆنۆ تەلاش داشتند کەله کەشتیا که منه ئەدامه خلیج حەرەکەت ئەکەردەن،بەمێنن.
ئەما پێشمەرگه سەلاحەدین هەرگیز دەست ز حەمله کەردەن وه هۆنۆ ورنەداشتن.
جەنگاوەرا ریچارد دڵشێر بوون و ئەدامه دادەن،
ئەما سپا تەنیا ئەتەڕەست رۆژی پەنج مایل ڕەۆه.
منه ئارسوف ،فرانکا منه جەنگ کۆچیری پیروز بوون،ئەما جەنگ تەواو نەبێ.
ساڵ دیندا جەنگا زیادی بێ ،ئەما هیچ یەک ز سپا پیروز نبیدەن.
سەلاحەدین ئەدونەست که وەخت به نفع یۆ هێڵ.
ریچارد مەجبوور بێ وه ماڵ ورگەردە.
ئاخر،هۆنۆ تەوافوق کەردەن که جەنگ نەکۆنن.
فرانکا زەوینا میان سور و یافا را هێشتن ،
ئەما سەلاحەدین ئەورشەلیم و دی شارا فەلەستین که منه دەست داشت،هێشت.
زائرین ئەوروپایی ئەتەڕەستن بێ خەتەر شار مقدس را بەنەێڕەن
و گەله ز جەنگاوەرا ئەوروپایی سی عبادت
وه ئەوچۆ سەفەر ئەکەردەن،ئەما ریچارد هیچ وەخت وه ئەوچۆ نەرەد.
یۆ بێ نێشتەن وه ئەورشەلیم وه ئەنگەلەستان ورگەشت.
یه ساڵا ئەخیر سی سەلاحەدین سەخت بێ.
دیندا عکا ،ئەمیراس وه ئەندازه پێش وه جەنگیدەن رازی نەبیدەن و
متحد هێشتن سپا سەخت بێ.
یۆ ئیستا پەنجا و پەنج ساڵ داشت و

ئەغلّەب ناخۆش بێ.
یۆ گۆد: کاشکی ئەتەڕەستۆم وە مکە ئەیرەدۆم،
ئەما ئیستا گەلە بێ ستین بێ و نەتەڕەست و
ئەو سەفەر تووڵانی ڕەۆە.
یۆ وا خۆس گۆد:حەدئەقەل هەنی ئەتەڕۆم مسافیرا کە ز مکە ورگەردەن را بەنەێەڕۆم.
یۆ منە ئەوایل ساڵ 1193وە شام ردد تا
گەلە ز زائرین را کە ز مکە ورگەشتن ،نێڕە ،
ئەما هاوا سارد ئەو ڕۆ یۆ را ناخۆش کەرد.
چل و حەشت سەحات دیندا یۆ ز دنیا ردد.
وەختی گەل ئەوەیدەن تا دەفنەس کۆنن ،
هۆشیار بوون کە سی
تشییع جەنازە هیچ پیلی نەدارەد.
یۆ هەمیشە ئەو قەدر نسبت وە بقیە میهرەبان
و بەخشندە بێ کە منە ئاخر سی خۆس
چیزی باقی نەمەندە بێ.بسیاری ز گەل منە زەمان مەرگ یۆ
ئەزاداری کەردەن و گەل منە هەمە وار دنیا تا هەم یە ئیمڕۆ نووم سەلاحەدین را ئەشناسن.
ئیمە ز یۆ نە تەنیا وە عنوان یەک فەرماندە گەپ بەلکە وە عنوان
پیا خوبی کە میهرەبان ،عاقڵ و بەخشندە بێ،وێر ئیکۆنیم.

Instagram accounts

Instagram.com/officialpooriya

Instagram.com/pooriya__1

Telegram channel

t.me/kurdbakhtiari

YouTube channel

youtube.com/channel/UCjlNrpTtzwt2ewhTglnZY9g

twitter

twitter.com/kurdbakhtiari

Facebook page

facebook.com/Kurd-bakhtiari-104055398451844/

THE END